

INFORME ABITS 2017

**Informe anual sobre els serveis
i programes que componen
l'Agència per a l'Abordatge
Integral del Treball Sexual (ABITS)**

SUMARI

1. ATENCIÓ DE PROXIMITAT A LA VIA PÚBLICA A LES TREBALLADORES SEXUALS	3
1.1. Descripció del Servei d'Atenció Socioeducativa (SAS)	3
1.2. Atenció de proximitat a la via pública	3
1.3. Atenció integral a l'oficina del SAS	7
1.4. Abordatge del Servei d'Atenció Socioeducativa (SAS) en els casos de dones víctimes del tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual (TEH-FES).....	20
2. ATENCIÓ A DONES QUE EXERCIXEN EL TREBALL SEXUAL EN ESPAIS TANCATS (LOCALS, CLUBS I PISOS).....	21
2.1. Espais visitats	22
2.2. Atenció integral a l'oficina: dones ateses que exerceixen el treball sexual en espais tancats	23
2.3. Accés a drets.....	24
3. Serveis i recursos de formació i millora de l'ocupabilitat	30
3.1. Projectes de millora de les competències bàsiques socials i laborals	31
3.2. Projectes integrals d'ocupabilitat per a la millora de les capacitats sociolaborals.....	33
4. Altres projectes en marxa	35
4.1. Atenció social a dones en situacions d'urgències intermèdies i inclusió social.....	35
4.2. Atenció a la salut sexual i suport en les violències a dones que exerceixen el treball sexual .	36
4.3. Projecte d'accions dirigides al col·lectiu de dones trans treballadores sexuals (DTTS).....	38
5. TREBALL EN XARXA I COL-LABORACIÓ D'ABITS	39
5.1. Taula Tècnica de l'Agència ABITS.....	39
5.2. Taula d'urgència de violència masclista a treballadores sexuals.....	40
5.3. Estudis, protocols i informes	40
5.4. Coordinació territorial	41
5.5. Col·laboració amb els serveis d'atenció a la salut sexual i reproductiva	42
5.6. Coordinació amb altres institucions, cossos policials, serveis municipals i entitats.....	42
5.7. Sensibilització i difusió.....	43
6. Pressupost 2017	43

L'informe que teniu a les mans incorpora la informació i les dades dels diversos projectes de l'Agència ABITS per al treball sexual de l'1 de gener de 2017 fins al 31 de desembre de 2017. L'Agència ABITS és un servei municipal adscrit a la Direcció de Feminismes i LGTBI de l'Àrea de Drets de Ciutadania, Cultura, Participació i Transparència de la Regidoria de Feminismes i LGTBI.

L'Agència ABITS ha desenvolupat un treball específic d'anàlisi, diagnòstic, intervenció directa i coordinació des de l'any 2006, que representa una experiència acumulada de més de deu anys en l'abordatge del treball sexual a la ciutat de Barcelona.

Té com a **objectiu primordial** atendre les dones cis i les dones trans que exerceixen la prostitució a la ciutat de Barcelona i prioritàriament les que es troben en una situació d'especial vulnerabilitat d'una manera integral, global i coordinada, perquè puguin conèixer i exercir els seus drets en igualtat de condicions que qualsevol altra dona de la ciutat.

Actua d'acord amb **sis línies estratègiques d'intervenció**:

1. Coneixement de la situació.
2. Atenció a les dones que exerceixen treball sexual a la via pública.
3. Atenció a les dones que exerceixen treball sexual en espais tancats (locals, clubs i pisos).
4. Disseny i desplegament de programes per a la formació i la recol·locació sociolaboral.
5. Detecció de les víctimes del tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual i coordinació amb la Unitat contra el Tràfic d'Éssers Humans amb finalitat d'explotació sexual.¹
6. Coordinació d'actuacions d'àmbit institucional i comunitari.

¹ Al final del 2016 es va crear la Unitat Municipal contra el Tràfic d'Éssers Humans, que està adscrita a la Direcció de Feminismes i LGTBI.

1. ATENCIÓ DE PROXIMITAT A LA VIA PÚBLICA A LES TREBALLADORES SEXUALS

1.1. Descripció del Servei d'Atenció Socioeducativa (SAS)

El SAS² és el servei específic que l'Ajuntament posa a disposició de les dones que exerceixen treball sexual a la ciutat de Barcelona, especialment per a les que ofereixen i negocien els serveis a la via pública. És un servei interdisciplinari que ofereix:

- Atenció de proximitat a la via pública, principalment als districtes de Ciutat Vella, Sant Martí, l'Eixample, les Corts i Sants-Montjuïc.
- Atenció integral, a l'oficina, de tipus social, psicològic, jurídic i de salut. A més, disposa d'una línia telefònica gratuïta (900 722 200) per a les persones ateses, i també d'unes hores d'atenció al servei sense cita prèvia (dijous, d'11.00 a 15.00 hores).

Durant el 2017 s'ha donat una rellevància especial a **promoure l'accés als drets de les treballadores sexuals i a detectar les possibles vulneracions i situacions de violències** que viuen, fet que ha comportat una intervenció més proactiva i un increment global de l'activitat al Servei respecte a l'any anterior. A més, també ha suposat un canvi en el registre de les temàtiques tractades, tant a l'oficina com a la via pública, ja que s'han detectat més àmbits d'interès per part de les treballadores sexuals.

1.2. Atenció de proximitat a la via pública

L'equip de professionals³ del SAS duu a terme contactes de proximitat i intervencions educatives a la via pública.

S'entén per *contacte* l'apropament d'una professional de l'equip a una treballadora sexual, que pot generar una intervenció socioeducativa o només una conversa i entrega de material profilàctic. Cal tenir en compte que amb una mateixa dona es poden fer diverses atencions. Les dades que es presenten fan referència únicament al nombre de contactes, ja que, per les dificultats que comporta la intervenció al carrer, no es disposa de dades del nombre de dones diferents contactades.

Les **intervencions educatives** se centren a promoure els drets de les dones i són espais d'interacció entre una de les professionals del servei i una dona que exerceix el treball sexual, amb l'objectiu de poder fomentar l'apoderament i l'autonomia de la dona, així com donar-li suport per assolir les seves prioritats. Les intervencions educatives poden generar demandes a termini curt, mitjà o llarg o intervencions d'assessorament puntuals o de contenció emocional en un moment en què la dona necessiti algú que l'escolti, però no necessàriament es genera una demanda.

	TOTAL		Ciutat Vella Dia		Ciutat Vella Nit		Les Corts		Sant Martí		Sants-Montjuïc	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Contacte	18.762	18.222	7.870	6.884	6.510	6.672	3.119	3.039	1.263	1.617	0	10
Intervenció educativa	7.608	12.891	3.680	4.547	2.180	4.671	1.220	2.460	528	1.209	0	4

² L'entitat prestatària d'aquest servei durant el 2017 ha estat Surt - Fundació de Dones.

³ És un servei integrat per professionals de l'educació social, el treball social, la psicologia, la salut i l'àmbit jurídic.

Els contactes al carrer s'han mantingut estables durant l'any 2017, amb una petita disminució del 2,6%. Els districtes que han registrat un augment de contactes han estat els següents: Ciutat Vella Nit, amb un **augment del 3%**, i Sant Martí, amb un **augment del 28%**, especialment en la zona de Vila Olímpica.⁴ Per contrapartida, disminueixen els contactes a Ciutat Vella Dia en un 12%, i a les Corts resten estables.

Respecte a la mitjana de dones contactades per sortida, s'han registrat 57 contactes a Ciutat Vella en horari nocturn; en segon lloc trobem Ciutat Vella en horari diürn i les Corts, amb 34 a cadascun dels dos districtes, i finalment Sant Martí (que inclou la Vila Olímpica) amb 17.

Les intervencions educatives a la via pública han augmentat el 70% respecte al 2016 i han fet un salt quantitatiu i qualitatiu. Aquest augment, en part, és degut a l'increment de la presència del SAS al carrer i, tal com s'ha esmentat abans, a una metodologia d'intervenció més proactiva des del punt de vista individual i comunitari.

Totes les zones veuen augmentat el nombre d'intervencions: hi destaca Ciutat Vella Nit que aglutina el 52% de les intervencions educatives.

Necessitats i demandes recollides a la via pública

Primerament, cal destacar que aquest any 2017, durant l'atenció de proximitat a la via pública, hi ha hagut un increment del 68,23% en els temes tractats en relació amb l'any passat (el nombre de temes abordats ha pujat de 9.486 el 2016 a 15.958 el 2017). Aquest augment es deu a l'increment d'intervencions educatives i perquè es fa un registre més acurat respecte als temes treballats.

De les 15.958 necessitats detectades, 716 tenen relació amb els fills/filles, la qual cosa representa el 4,70% del total, amb una lleugera disminució en comparació amb el 7% del 2016.

⁴ Els carrers de la Vila Olímpica on el SAS ofereix atenció estan entre els districtes de Ciutat Vella i Sant Martí. Per facilitar la gestió de les dades es comptabilitzen tots al districte de Sant Martí.

A continuació es mostra el recull quantitatiu de l'abordatge de drets i la comparativa amb l'any anterior:

TEMES TRACTATS A LA VIA PÚBLICA EN %	2016	2017
DRET A LA SALUT	44,88%	28,53%
Accés al sistema de sanitat pública: atenció	29,49%	17,57%
Accés al sistema de sanitat pública: tràmits de la TSI	12,63%	8,19%
Atenció psicològica	2,76%	2,77%
DRET A LA FORMACIÓ	8,94%	7,09%
Formació	8,94%	7,09%
DRETS ECONÒMICS I LABORALS	18,84%	23,02%
Accés a serveis socials	4,22%	2,86%
Cobertura de necessitats bàsiques	3,52%	3,80%
Dret a un habitatge digne	4,53%	4,07%
Laborals	6,57%	12,28%
DRET A LA JUSTÍCIA	10,17%	6,42%
Atenció jurídica	2,56%	3,31%
Tràmits legals	7,61%	3,10%
DRETS DE CIUTADANIA I LLIURE CIRCULACIÓ	6,20%	6,77%
Empadronament	1,73%	2,61%
Tràmits de documentació	4,47%	4,16%
DRET A UNA VIDA LLIURE DE VIOLÈNCIA MASCLISTA	2,29%	6,67%
Violències	2,29%	6,67%
DRET A LA INFORMACIÓ	4,83%	6,41%
Cita al SAS	4,83%	6,41%
ALTRES	3,86%	15,10%

La perspectiva metodològica també ha fet que la proporció de temes abordats durant les intervencions amb les dones hagi variat. Tot i així, els temes més tractats continuen essent els relacionats amb el **dret a la salut** (inclosa la salut sexual i reproductiva): l'atenció sanitària, l'accés a la sanitat pública mitjançant el tràmit de la targeta sanitària individual (TSI) i l'atenció psicològica.

Des del SAS es facilita l'accés al servei públic de sanitat mitjançant la tramitació de la TSI. **Aquest any 2017 es van sol·licitar i tramitar 130 TSI**, mentre que el 2016 se'n van tramitar 115, la qual cosa representa un increment del 13%. El 56% de les tramitacions s'han fet a dones procedents de Nigèria, seguit del 25% a dones procedents de Romania.

En el cas específic de les dones nigerianes, la problemàtica principal que els impedeix accedir al sistema sanitari és l'absència de documentació que en pugui acreditar la identitat. És a dir, es tracta de dones que molt sovint no posseeixen passaport ni cap altre document i això els impossibilita poder fer un empadronament i, consegüentment, no poden accedir al Sistema Català de Salut.

Pel que fa al col·lectiu romanès, la dificultat principal és la necessitat de presentar un certificat emès per la institució de la seguretat social competent del país de procedència, per acreditar que no és procedent l'exportació del dret a la prestació d'assistència sanitària.

Els segons temes més abordats en les intervencions a l'espai públic estan relacionats amb **drets econòmics i laborals**, que inclouen temàtiques relatives a l'àmbit laboral (cal tenir en compte que, aquest 2017, també inclouen aspectes relacionats amb el treball sexual com, per exemple, la

preocupació per la davallada d'ingressos a causa de la manca de clients), el dret a un habitatge digne, la cobertura de necessitats bàsiques i l'accés a serveis socials.

Respecte a l'apartat "**Altres**", s'hi inclouen els temes que no s'emmarquen en cap de les classificacions anteriors, però que preocupen a les dones i que s'aborden amb les educadores de carrer: situació política actual, efectes dels atacs terroristes i inquietuds relacionades, plans de futur a mitjà i llarg termini, visites i vacances als països d'origen, vivències amb la família d'origen, festes tradicionals i cultura popular, oci i cultura i la seva oferta, condicions de l'espai públic, satisfacció amb els serveis públics, situació en el país d'origen i, vinculats a aquest tema, elements que han precipitat el fet migratori i l'exercici del treball sexual, etcètera.

Cal destacar, en relació amb el **dret a una vida lliure de violència masclista**, que augmenten les temàtiques sobre situacions de violències, seguint en la línia de l'any anterior: LGTBfòbia, explotació sexual, violència comunitària, dels clients, entre treballadores sexuals, institucional, de parella o exparella i intrafamiliar. Cal tenir en compte que un factor que influeix en aquest augment és que, a partir de diverses intervencions adreçades a reflexionar sobre el dret a la integritat i els límits de les relacions, hi ha més conscienciació de les dones respecte a la identificació de les violències viscudes i de la necessitat de denunciar-les i, alhora, es dona informació sobre els serveis als quals la dona té accés i els mecanismes d'ajuda i denúncia que té a la seva disposició a la ciutat.

Intervenció comunitària a la via pública

Durant les sortides a la via pública també es fa intervenció comunitària amb l'objectiu d'incidir en una millora de la qualitat de vida de les treballadores sexuals, apropant-los diverses qüestions relacionades amb els drets que tenen com a treballadores i com a ciutadanes.

Després de fer una observació i una detecció de necessitats, l'equip ha prioritzat les intervencions següents:

- **Grups de discussió amb dones d'origen nigerià**, atesa l'alta incidència d'interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE), per millorar l'atenció específica.
- **Càpsules (in)formatives** de curta durada adaptades a les necessitats de cada territori i en les diverses franges horàries, per poder treballar al carrer. Les temàtiques proposades tracten sobre higiene, mètodes anticonceptius i salut sexual, com demanar atenció sanitària al CAP, tipus de violències i què fer-hi, vulneració de drets i denúncia, etcètera.
- **Informació i difusió per promoure la participació comunitària**: de recursos, serveis, formacions, activitats d'oci, culturals i comunitàries, etcètera, que s'ha cregut que podien ser d'interès per a les dones.
- **Atenció especialitzada**: tant les juristes com les psicòlogues del SAS han fet sortides a la via pública per acostar aquests serveis a les dones i respondre dubtes concrets.
- **Tasca antirumors**: durant les sortides a la via pública, l'equip del SAS fa una tasca antirumors important, com ara en discursos islamofòbics després dels atemptats de Barcelona, discursos racistes, transfòbics, etcètera.

1.3. Atenció integral a l'oficina del SAS

L'any 2017 s'ha atès un total de 440 dones a l'oficina, amb un increment del 24% respecte a l'any anterior.

	2016	2017	Variació
Dones ateses a l'oficina	355	440	24%
Acompanyaments	953	1073	13%
Tractament terapèutic	61	91	49%
Assessorament jurídic	142	162	14%

El nombre de dones ateses per primer cop a l'oficina del SAS també ha tingut un augment important i ha passat de 94 el 2016 a 148 el 2017, fet que suposa un augment del 57%. El nombre de dones ateses per primera vegada i que exerceixen a clubs i pisos s'ha mantingut estable; per tant, l'augment s'ha produït en les dones que exerceixen a la via pública. També cal destacar un increment del 187% en reobertures d'expedients (han passat de 39 el 2016 a 112 el 2017), la qual cosa significa que s'ha tornat a atendre dones que feia més de sis mesos que no eren ateses.

El 2017 **va augmentar lleugerament el nombre d'acompanyaments** respecte al 2016: de 953 el 2016 a 1.073 el 2017. Les professionals del SAS fan ús dels acompanyaments com a eina per apropar-se a les dones en un context diferent al de la dinàmica de carrer o oficina, i poder abordar aspectes sobre la seva situació i les possibles vulneracions que han patit o pateixen actualment (entre les quals hi ha la detecció d'indicadors d'una situació d'explotació sexual), així com per enfortir el vincle. També permet que la dona conegui nous recursos del territori i que es pugui fer una derivació satisfactòria en la qual s'asseguri l'arribada al servei i que el primer contacte sigui una experiència positiva.

Els acompanyaments que fan les treballadores i les educadores socials principalment estan relacionats amb els drets sexuals i reproductius (acompanyaments al servei de ginecologia Apropa't i a IVE) i amb el dret a la salut (tràmits per activar la targeta sanitària, primers acompanyaments al CAP per assegurar un bon vincle, acompanyaments mèdics d'urgència, acompanyaments mèdics després de patir agressions, etcètera). En l'àmbit de l'atenció jurídica, els acompanyaments que es fan principalment amb l'objectiu d'observar possibles vulneracions de drets i donar assessorament a les dones en procediments judicials en els quals les dones són part, com a denunciades o investigades o com a denunciants/perjudicades, i per a la interposició de denúncies davant dels Mossos d'Esquadra. Des de l'atenció psicològica, la majoria d'acompanyaments que es fan tenen relació amb el dret a la salut, fet que torna a posar de manifest, d'una banda, la freqüència i la importància de les demandes relacionades amb la salut integral i, de l'altra, la necessitat de treballar la (re)vinculació amb el sistema de salut pública, especialment pel que fa a la salut mental.

El nombre de dones que van rebre tractament terapèutic va augmentar el 49% (63 el 2016 i 91 el 2017) **i les que van rebre assessorament jurídic van ser 162**, la qual cosa representa un augment del 14% de dones respecte a l'any anterior, en el qual es van atendre 142 dones.

Perfil de les dones ateses

Respecte al perfil de les 355 dones amb expedient actiu en acabar l'any 2017:⁵

- Eren majoritàriament **dones migrades** (el 89,59% del total, estable respecte a l'any anterior), provinents sobretot de **Nigèria** (el **43,1%**, amb una lleugera reducció respecte a l'any anterior), **Amèrica Llatina (19,72%**, amb una lleugera disminució respecte al 2016) i de l'**Europa de l'Est (amb un 19,44%)**, principalment de Romania. Les dones d'origen romanès ateses pel SAS han passat de representar el 5,70% el 2016 al 14,93% el 2017. Aquest augment no es deu tant a un augment de dones romaneses com a una intervenció més proactiva que ha generat que hi hagi més demandes. El nombre de **dones autòctones** s'ha mantingut força estable i ha passat de representar el 9,6% el 2016 al **10,42%** el 2017.
- La franja d'edat més representada és la de **26 a 35 anys** (amb el 32% de dones actives), similar a l'any passat. A continuació, hi ha presència per igual de dones d'entre 18 i 25 anys i d'entre 36 i 45 anys amb el 23-24%, respectivament.
- **El 88,7% eren dones cisgènere (315 dones); l'11%, dones trans (39 dones), i el 0,3%, homes (1 home)**. Aquestes xifres representen un lleuger augment d'atenció a dones trans, que passa del 7,3% el 2016 a l'11% el 2017.
- En relació amb la presència de fills i filles, ens trobem que, contràriament a la tendència dels darrers anys, el nombre de dones amb fills o filles (aquí o al país d'origen) és lleugerament inferior al de dones que no en tenen. El 2016, les dones amb fills i filles a càrrec en el país d'origen o amb elles representaven el 56,9% en comparació amb el 48,73% del 2017.

Eixos d'intervenció

L'atenció integral que ofereix el SAS des de l'oficina se centra en tres eixos d'intervenció:

1 Atenció individual: plans de treball individualitzats

L'atenció individual de les dones ateses es basa en la definició d'itineraris personals que tenen en compte les necessitats de cada dona, la detecció de possibles vulneracions de drets o violències patides, i l'oferta de recursos i propostes d'actuació per garantir el seu accés a drets.

Des del SAS s'ofereix atenció social, suport psicològic i atenció jurídica. A més, també es dona informació a les dones sobre altres recursos i serveis, públics i privats, per trencar-ne l'aïllament, donar-los a conèixer les possibilitats que tenen de participació comunitària i política, lluitar contra l'estigma social, facilitar la seva vinculació als serveis generalistes i de proximitat, i facilitar-los eines per defensar els seus drets i denunciar vulneracions o violències patides. En cas que es consideri oportú, es deriva les dones a serveis especialitzats que poden donar resposta a les seves necessitats.

2 Treball en xarxa

L'altre eix d'intervenció és el treball en xarxa, que té com a objectiu principal vehicular i derivar la dona al sistema de serveis generalistes, a través de les coordinacions i les interaccions amb la xarxa de recursos públics i privats i la coordinació institucional, interprofessional i amb les entitats.

⁵ Les dades corresponen a les dones que s'han atès durant el 2017 i que tenien l'expedient encara obert el 31 de desembre del 2017, és a dir, que tenien un pla de treball actiu i que havien estat ateses a l'oficina del SAS durant el segon semestre de l'any.

El 2017 gairebé es van doblar les coordinacions amb altres serveis i professionals: es van fer **8.212 coordinacions** en comparació amb les 4.129 del 2016. Aquest augment es deu a l'increment de les dones ateses a l'oficina i de les intervencions educatives a la via pública, així com a un esforç més gran per treballar de manera coordinada amb la xarxa de serveis públics i del tercer sector per garantir que les dones que atenem accedeixin als drets.

Durant el 2017, gairebé la meitat de les coordinacions es van portar a terme amb entitats del tercer sector (47%), seguides dels centres d'atenció sanitària (17%) i els centres de serveis socials (10%). Les coordinacions amb serveis i entitats d'altres municipis representen només el 5,13% del total, un valor molt similar a l'any passat, en què van representar el 6,7%.

Durant l'any 2017, des del SAS s'han fet **382 derivacions** a les entitats que componen la xarxa de recursos que ofereixen atenció a les dones en les diverses esferes del seu procés individual. En fer la comparativa amb l'any anterior, podem observar que hi ha hagut un augment del 70%. Del total de derivacions, el 98% es fan dins de la xarxa de recursos del municipi de Barcelona i solament el 2% (7 en total) són derivacions a recursos d'altres municipis, unes xifres molt similars a les de l'any 2016.

Finalment, cal destacar el treball en xarxa mitjançant la participació del SAS en reunions, taules i circuits de coordinació, jornades de formació, etcètera.

3 Treball grupal i comunitari

El treball comunitari va adreçat a fomentar l'apoderament de les dones i a facilitar informació sobre la ciutat i l'accés als recursos disponibles per a la ciutadania, perquè millorin els seus coneixements sobre el territori i els recursos a la seva disposició, tinguin les eines per accedir-hi de manera autònoma i puguin ampliar la seva xarxa social i relacional, mitjançant l'organització d'activitats d'oci i d'integració comunitària. **Durant el 2017 s'ha donat un impuls a les activitats comunitàries** i s'han organitzat sortides amb l'objectiu de refermar els vincles amb les dones i els seus fills i filles, oferir espais de treball comunitari i d'oci i, en ocasions, afavorir un espai familiar. Amb les accions participatives es dinamitzen les capacitats d'aprenentatge social del grup, es transmeten experiències positives, motivacions i compromisos comuns, i s'estimula la comunicació i el diàleg, la integració i el debat constructiu, mentre aprenen a situar-se en el lloc de la resta de persones i a crear un espai de confiança i solidaritat.

Aquest any s'han elaborat càpsules temàtiques per intervenir en medi obert. Les càpsules aborden temàtiques diverses en clau de drets i tenen en compte els interessos i les necessitats de les dones. Durant el 2017 s'ha treballat principalment en la identificació i prevenció de violències masclistes, la promoció de l'accés a drets i detecció de possibles vulneracions, l'accés al sistema sanitari públic, els drets sexuals i reproductius, el dret a la informació, etcètera.

Des de l'atenció psicològica es promou la intervenció comunitària dirigida especialment a qüestions com ara la promoció de la salut psicosocial (salut integral, salut sexual, salut mental, hàbits saludables, oci, promoció de relacions de sororitat, autocura); la prevenció i intervenció en violències (de gènere, familiar, en el treball sexual, per tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual, institucionals, racistes); la informació sobre els seus drets com a ciutadanes, coneixement de l'entorn, serveis i recursos, i el treball intercultural, des d'una validació i un apoderament col·lectius i individuals, per servir com a pont entre la cultura d'origen i la del país d'acollida.

En concret, s'han fet coordinacions amb diversos agents del territori, s'ha promogut el treball de manera interdisciplinària, s'han impartit formacions de caire psicològic a totes les professionals del SAS, les psicòlogues han fet sortides a medi obert per tal d'acostar el servei a les dones que encara no han accedit a l'oficina i atendre casos puntuals, i s'han dut a terme dues intervencions grupals, un grup psicosocial i un grup de biodansa.

Des d'aquesta mirada comunitària, el servei també va prendre part en diversos espais de coordinació, formació i sensibilització a professionals entre serveis i entitats de la ciutat de Barcelona:

- **Circuit contra la violència masclista** als districtes de Ciutat Vella, Sant Martí, les Corts i l'Eixample, amb l'objectiu de treballar coordinadament amb tots els agents que actuen davant les situacions de violència masclista a la ciutat.
- **Grup de treball d'indicadors de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'exploració sexual (TEH-FES)**, per contrastar els indicadors de sospita que s'usen per detectar possibles víctimes.
- **Taula de salut i treball sexual**, que té com a finalitat establir un marc comú de cooperació i actuació entre les principals unitats directives, òrgans i entitats del departament competent en matèria de salut amb funcions en la prevenció, el control i l'atenció al VIH, les infeccions de transmissió sexual (ITS) i les hepatitis víriques (HV), per planificar, impulsar, coordinar i avaluar les actuacions que es duen a terme a Catalunya amb l'objectiu de disminuir la incidència d'aquestes infeccions i millorar l'atenció a les persones afectades.
- **Taules d'urgència per violència masclista i treball sexual**, que tenen l'objectiu de garantir la coordinació entre els serveis davant dels casos de violència masclista que pateixen les treballadores sexuals.
- **Grup de treball de la Comissió de Salut Comunitària del Raval**, espai de trobada, diàleg i treball conjunt entre diversos agents del territori amb la finalitat de promoure esforços des de la comunitat per augmentar el control sobre els determinants de la salut al Raval, tenint en compte la diversitat de la població del barri, així com les seves necessitats i fortaleses.
- **Subcomissions de la Taula tècnica de l'Agència ABITS**, en les sessions de la subcomissió de l'espai públic i la laboral.
- **Grup de treball de l'Agència ABITS de salut sexual i reproductiva.**

També es va presentar el SAS a altres serveis per poder establir un treball en xarxa, es van fer formacions per a persones que es van interessar pel servei (principalment estudiants de graus superiors o universitaris de l'àmbit social i de violències masclistes) i es van rebre dos estudiants en pràctiques, una d'educació social de la Facultat Pere Tarrés i l'altre del Màster d'intervenció psicosocial de la UB.

Finalment, cal destacar que el SAS va proporcionar assessorament a professionals dels serveis municipals i d'entitats en relació amb les persones que exerceixen el treball sexual. El 2017 es van fer 56 assessoraments, una xifra que representa un augment del 9,8% respecte del 2016. Dels 56 assessoraments, 46 van ser a serveis de Barcelona (82,14%). Cal destacar que el 25% dels assessoraments es van fer a centres de serveis socials i el 20% a altres serveis públics.

Necessitats i demandes recollides a l'oficina

TEMES TRACTATS A L'OFICINA EN %	2016	2017
Dret a la salut	24,06%	21,64%
Accés al sistema de sanitat pública: atenció sanitària	14,40%	12,36%
Accés al sistema de sanitat pública: tràmits de la TSI	4,22%	3,95%
Atenció psicològica	5,44%	5,33%
DRET A LA FORMACIÓ	10,25%	8,77%
Formació	10,25%	8,77%
DRETS ECONÒMICS I LABORALS	25,95%	32,25%
Accés a serveis socials	5,86%	8,84%
Cobertura de necessitats bàsiques	6,00%	8,69%
Dret a un habitatge digne	7,32%	7,72%
Laborals	6,78%	7,00%
DRET A LA JUSTÍCIA	16,11%	14,15%
Atenció jurídica	7,13%	7,72%
Tràmits legals	8,98%	6,43%
DRETS DE CIUTADANIA I LLIURE CIRCULACIÓ	11,64%	9,94%
Empadronament	3,29%	2,77%
Tràmits de documentació	8,36%	7,17%
DRET A UNA VIDA LLIURE DE VIOLÈNCIA MASCLISTA	2,73%	3,70%
Violències	2,73%	3,70%
DRET A LA INFORMACIÓ	7,97%	5,46%
Cita al SAS	7,97%	5,46%
ALTRES	1,29%	4,10%

Primerament, cal destacar que el nombre de demandes detectades a l'oficina el 2017 no és comparable amb les del 2016, ja que aquest any també s'han recopilat les demandes detectades des de l'atenció jurídica i psicològica, que fins ara no es recollien.

Les temàtiques que més s'han abordat durant el 2017 estan relacionades amb els **drets econòmics i laborals**, que representen el 32,25% el 2017 i que han augmentat respecte al 2016, quan representaven el 26%. Les que més han augmentat, proporcionalment, són les relacionades amb l'accés a serveis socials i la cobertura de necessitats bàsiques. Aquest augment es deu a les necessitats de les dones, que continuen tenint una situació econòmica precària i que, durant aquest any, perceben una disminució dels seus ingressos pel treball sexual, i també perquè des del SAS s'ha donat una rellevància especial a la vinculació de les dones a serveis generalistes i de proximitat per resoldre les seves necessitats i garantir l'accés a drets.

El segon tipus de demandes més sol·licitades són les relacionades amb el dret a la salut, que representen el 21,64%. El tercer tipus de necessitats està relacionat amb l'accés a la justícia i la realització de tràmits legals, que representen el 14,15%.

Dret a la salut

El paper del SAS és molt important perquè es garanteix i es facilita el dret a la salut a dones que no poden accedir a l'atenció sanitària per la via ordinària i se'ls ofereix un acompanyament en el procés de **vinculació al sistema sanitari** públic. Garantir que les persones usuàries disposen de targeta sanitària i saben com accedir als serveis sanitaris sempre és una prioritat per facilitar l'accés a la salut. A més, el tràmit de la TSI és la via d'entrada principal al servei per a les dones que no han estat ateses en cap recurs anteriorment. Durant el 2017, el 66,2% de les dones a les quals s'ha tramitat la TSI no havien estat ateses mai a l'oficina del SAS i moltes no havien acudit tampoc mai a altres recursos. En conseqüència, la tramitació de la TSI té una importància molt rellevant, ja que millora l'accés a drets a dones que no han vingut mai a l'oficina i els dona a conèixer el SAS i el sistema sanitari públic i, per tant, els obre la possibilitat d'accedir a altres drets fonamentals. **De les dones ateses fins al 31 de desembre del 2017, el 95% tenien targeta sanitària**, una proporció que es manté estable en els darrers anys.

Tal com ja s'ha dit, l'any 2017 es van tramitar 130 targetes sanitàries, majoritàriament a dones d'origen nigerià (56%) i romanès (25%) que treballen principalment als carrers del districte de Ciutat Vella en horari nocturn, seguides de les que ho fan a Ciutat Vella en horari diürn.

Finalment, cal destacar que des del SAS també es facilita l'accés als drets sexuals, mitjançant el seu coneixement en profunditat, així com la prevenció de les ITS, la contracepció, l'atenció ginecològica i la interrupció voluntària de l'embaràs.

En relació amb la salut sexual, es treballa:

- de manera transversal durant l'atenció especialitzada, i també en medi obert a través de càpsules informatives específiques en drets sexuals durant la intervenció comunitària; acompanyant les dones que ho necessiten al servei Apropa't (als centres d'atenció primària de Manso, Numància i Drassanes), un espai setmanal d'atenció ginecològica que s'ofereix a treballadores sexuals i que pretén facilitar-ne l'accés i donar resposta a les seves demandes;
- acompanyant les dones que ho sol·liciten en el procés d'interrupció voluntària de l'embaràs (IVE). En concret, des del SAS, durant l'any 2017 s'han fet un total de 43 acompanyaments en IVE.

Dins del dret a la salut, l'**atenció psicològica** del SAS s'aborda des dels eixos següents:

L'eix temàtic de salut integral, entès com a estat de benestar físic, emocional i social i no solament com a absència de malaltia, s'ha treballat a través de 228 demandes amb un total de 78 dones, la qual cosa suposa el 44,61% del total de les demandes gestionades des de l'atenció psicològica. La salut mental ha estat la demanda més freqüent dins d'aquest eix. Moltes de les dones ateses arriben a l'atenció psicològica amb un gran malestar i és freqüent la simptomatologia ansiosodepressiva relacionada amb problemàtiques diverses. Gran part de les dones viuen o han viscut situacions que les han portat a desenvolupar afectacions mentals, com, per exemple, simptomatologia compatible amb el trastorn per estrès posttraumàtic. Altres aspectes que s'han tractat dins d'aquest eix són la salut en dèficit i les responsabilitats econòmiques i familiars, que sovint provoquen a les dones un alt grau d'angoixa i malestar que afecta visiblement la seva salut. Des de l'atenció psicològica es treballa

per oferir més capacitat de gestió de les emocions i de creació d'espais d'autocura i d'apoderament que permetin viure la quotidianitat de manera més satisfactòria.

L'eix de violències masclistes s'ha treballat a través de 184 demandes amb un total de 63 dones, la qual cosa suposa el 36% del total de les demandes gestionades des de l'atenció psicològica. La majoria de demandes relacionades amb violències no són explícites i el mateix procés d'atenció psicològica ha d'acompanyar la dona en la identificació de les violències que pateix. En les narratives més freqüents, apareix un alt percentatge de dones que minimitzen la violència i la consideren socialment acceptada dins de la seva activitat laboral. En aquest sentit, es facilita l'observació de les violències i els masclismes de la vida quotidiana, s'ajuda la dona a despertar en si mateixa indicadors d'alerta que l'ajudin en la seva pròpia protecció, a aprendre a demanar ajuda quan la necessiti i a conèixer els mecanismes de denúncia existents.

Les violències comunitàries tenen relació amb agressions i violències en el context del treball sexual i es donen tant als espais tancats com al carrer. L'impacte dels processos legals, tant quan són les denunciants com les denunciades, acostuma a provocar a les dones una alta simptomatologia d'ansietat, accentuada pels diversos eixos d'opressió, que les fan estar en una situació més vulnerable (pobresa, treball sexual, raça, etcètera). Aquestes demandes es refereixen principalment a un malestar que té a veure amb la presa de decisions per iniciar una denúncia o al suport emocional per afrontar els riscos i els avantatges que comporta el procés jurídic. També s'inclou en aquesta àrea la violència que pateixen les dones sota polítiques migratòries que les categoritzen com a irregulars, de manera que no poden accedir a drets bàsics com el treball en el mercat formal, un habitatge digne, la lliure circulació com a ciutadanes, etcètera. En aquests casos, l'atenció psicològica se centra en un procés de recuperació de la identitat com a persona, no com a irregular (que és l'estigma que viuen) i les ajuda a construir-se estils de vida saludables amb els seus recursos propis i a reforçar la xarxa social. Sota l'enfocament de drets que s'ha incorporat, s'ha promogut que algunes dones identifiquin casos de racisme en les situacions en les quals es veien involucrades legalment.

Dins de l'atenció psicològica del SAS i dins de la metodologia d'intervenció integral que s'ofereix, podem extreure algunes reflexions pel que fa a la salut mental de les dones ateses. Hi ha una gran dificultat a l'hora d'autoidentificar-se com a víctimes del delictes de TEH-FES i no hi ha una demanda explícita d'ajuda emocional per reparar el dany psicològic o pal·liar els danys de la vivència traumàtica. En general, la dona es veu abocada a la presència de símptomes greus d'ansietat i depressió, estats alterats de consciència, desestructuració de la personalitat i quadres clínics de confusió mental, en els quals les persones no relacionen aquests símptomes amb la situació viscuda dins de l'explotació sexual. Per tant, en ocasions s'aborda en situacions de crisi, quan el detonant és una situació d'alarma externa per condicions ambientals de precarietat, perquè no es tenen cobertes les necessitats bàsiques o perquè es veu amenaçada la integritat física. El 2017, s'ha treballat l'atenció psicològica coordinadament amb la UTEH en els casos en què ha estat necessari.

De l'eix **laboral**, s'han treballat 59 demandes amb un total de 47 dones, la qual cosa suposa l'11,54% del total de les demandes gestionades des de l'atenció psicològica. La demanda principal de l'eix laboral ha estat l'acompanyament psicològic en el procés de recol·locació laboral.

Finalment, s'han treballat 45 demandes relacionades amb la **vivència del treball sexual**, amb un total de 43 dones, la qual cosa suposa el 8,41% del total de les demandes gestionades des de l'atenció psicològica. Aquest eix inclou la vivència de l'estigma, que travessa tota la narrativa de les dones, n'afecta la salut i genera dificultats per verbalitzar-la com a dany sofert i infringit socialment, i que

arriba a representar l'àrea més afectada de les seves vides. En aquest cas, des de l'àrea psicològica es pot certificar que el percentatge de dones ateses que pateixen l'estigma és molt elevat i present en la vida de gairebé totes les dones que consulten, ja que està estretament interrelacionat amb tots els eixos de treball. També s'observa que com més estigma hi ha, més risc de presència tenen de conductes addictives, tant a l'alcohol com a altres drogues.

Al llarg de l'any del 2017, s'han atès 91 dones psicològicament, la qual cosa suposa un increment del 49,1% respecte al 2016, amb temàtiques no únicament vinculades al treball sexual, sinó també a les violències, les conductes addictives, la salut mental i les mancances en necessitats bàsiques, situacions que obliguen a derivar-les a recursos especialitzats.

Pel que fa al perfil de les dones ateses en l'atenció psicològica, cal destacar **el lleuger augment de la proporció de dones trans ateses que hi ha hagut en els darrers anys, que ha estat del 20% el 2017.**

Pel que fa als països d'origen de les dones ateses, el **47% provenen de l'Amèrica Llatina**, i les originàries de **països africans** (Nigèria, el Marroc, Guinea Equatorial i el Camerun) **representen el 17,5% del total de dones ateses** a l'atenció psicològica. Aquestes proporcions són molt diferents de les de les dones originàries d'aquests països ateses pel SAS. Aquest canvi en la proporció de dones provinents de l'Amèrica Llatina i de països africans en atenció psicològica ve determinat principalment per factors culturals i idiomàtics i, en el cas de les dones nigerianes, es considera que també hi influeix el fet de ser víctimes de TEH-FES (moltes de les dones d'origen nigeriana ateses pel SAS presenten indicadors d'haver estat o ser víctimes de TEH-FES). **Les dones d'origen espanyol representen el 19% de la població atesa**, el doble respecte a l'any anterior, i **les dones provinents de l'Europa de l'Est suposen el 14% del total.**

Drets econòmics i laborals

Tal com s'ha comentat anteriorment, una de les temàtiques més tractades relacionades amb els drets econòmics té relació amb la cobertura de les necessitats bàsiques. Per donar-hi resposta, des del SAS s'afavoreix l'accés de les dones als serveis socials, mitjançant la vinculació de les dones a serveis socials bàsics del seu territori, ja que l'accés als recursos és molt més directe i s'hi pot atendre la situació de la dona d'una manera integral. El seguiment posterior que es fa des del SAS, en coordinació amb els serveis socials, fa que les dones millorin les seves condicions de vida, es vinculin al territori i facilita que el procés d'autonomia que inicien evolucioni positivament.

Des del SAS també es gestionen ajuts econòmics per la cobertura de les necessitats bàsiques fins que la dona està vinculada als centres de serveis socials i en el cas de les dones que tenen dificultats per accedir als serveis socials ja que no pertanyen a la ciutat de Barcelona (perquè no tenen cap document que les acrediti o per la impossibilitat d'empadronar-s'hi), o quan tenen alguna urgència.

Els ajuts econòmics amb els quals compta el SAS, tramitats per l'agència ABITS, es divideixen en dos tipus: els considerats ajuts urgents puntuals i els ajuts econòmics nominals. Els primers són de caràcter peremptori i són utilitzats per cobrir despeses de caràcter urgent, puntual i de baix valor econòmic, com ara medicació, transport, taxes administratives, inscripcions a formacions, etcètera. Els ajuts nominals són de caràcter no urgent i sempre estan directament vinculats als objectius i les accions del pla de treball de la persona beneficiària en el SAS. Es destinen a sostenir processos

personals llargs i poden ser per a lloguer, transport o alimentació, si no estan coberts per Serveis Socials.

Ajuts urgents puntuals

Durant l'any 2017 s'han concedit més ajuts que l'any anterior, també amb un augment de l'import: s'han atorgat 231 ajuts econòmics (36 més que l'any passat, amb un 16% d'augment) per un import total de **6.414,19 euros, una xifra que representa 420,42 euros més que l'any anterior i un 7% d'increment.** Aquestes dades mostren com les dones ateses al SAS continuen tenint una situació d'alta vulnerabilitat que s'ha accentuat en els darrers anys per la crisi.

La major part de les ajudes econòmiques d'urgència (61,87%) s'ha destinat a cobrir despeses relacionades amb el pagament del transport públic, principalment per garantir l'accés a l'educació i la formació així com garantir l'assistència a les cites i les entrevistes que la dona pugui tenir programades. Les ajudes puntuals per a manutenció i medicació suposen el 13,31% i l'11,87% del total d'ajudes d'urgència, respectivament, i estan destinades a garantir la cobertura de necessitats bàsiques de les dones en situacions sobrevingudes. En aquest sentit, es pretén garantir la cobertura dels drets econòmics i laborals i l'accés a la salut de les dones mentre no s'iniciïn altres accions més permanents, com la vinculació al centre de serveis socials de referència o la gestió d'ajudes de caràcter nominal.

Ajuts econòmics nominals

Aquests ajuts són de caràcter excepcional per cobrir necessitats que impedeixen o dificulten la continuïtat d'algun procés que la usuària està duent a terme o que impedeixen unes condicions de vida mínimes, amb la qual cosa també es prevé l'agreujament de situacions socials extremes, com ara els desnonaments. **En relació amb les demandes d'ajuts econòmics nominals, el 2017 s'han atorgat 91 ajuts, 47 menys que el 2016, la qual cosa representa una disminució del 34,05% en el nombre d'ajuts. La quantitat ha ascendit a 20.153,19 euros, la qual cosa representa una reducció del 42,13% en relació amb l'any anterior,** quan es van donar 34.931,12 euros. A banda que no es comptabilitzen les que van ser lliurades per la UTEH, l'explicació principal d'aquest fenomen té a veure amb la línia estratègica interna de treballar de manera conjunta amb el serveis generalistes i vincular les dones al centre de serveis socials corresponent, sobretot quan hi ha necessitats de caràcter econòmic.

La distribució de les ajudes es concentra principalment en ajudes destinades al pagament del lloguer, a la manutenció i al transport públic, i en destaca l'import destinat al pagament del lloguer. Les dificultats per accedir i conservar un habitatge digne és un dels problemes de drets que més s'ha treballat al llarg del 2017 i això també es reflecteix en les ajudes econòmiques gestionades pel SAS. Els requisits per accedir a un contracte de lloguer, la pujada dels preus, la manca de recursos d'allotjament així com les limitacions dels recursos públics per assumir aquesta despesa, són algunes de les raons principals que justifiquen aquest percentatge.

En relació amb el perfil de dones perceptores d'aquestes ajudes, hi destaquen les dones procedents de Nigèria, no solament perquè són el col·lectiu més nombrós en relació amb el total de dones ateses pel SAS, sinó també per la situació d'especial vulnerabilitat en la qual es troben, accentuada per la dificultat d'accedir a les prestacions del sistema de protecció social (perquè no estan empadronades, perquè tenen una situació administrativa irregular, perquè resideixen fora de Barcelona, etcètera). A més, hem de tenir en compte que moltes d'aquestes dones compleixen molts dels indicadors de tràfic

d'éssers humans amb finalitats d'explotació sexual, fet que les deixa en un situació de vulnerabilitat econòmica severa.

Per garantir el dret a un habitatge digne, també es treballa en coordinació amb Serveis Socials per tal que les dones puguin participar en diverses convocatòries d'adjudicació d'habitatges de protecció oficial; així mateix, se'ls ofereix suport per poder aconseguir un habitatge de manera autònoma o utilitzant la seva xarxa social quan això és possible. Finalment, també es treballa de manera coordinada amb entitats privades de la xarxa que disposen de recursos d'habitatge. Altres demandes arriben per part de les dones que es troben sense llar: en aquests casos, es treballa en coordinació amb el Servei d'Inserció Social.

Els temes tractats en relació amb l'aspecte laboral, inclouen el treball sexual (disminució de la clientela i, per tant, dels ingressos, i preocupació que aquest fet genera), millora de l'ocupabilitat, accés al mercat laboral formal, discriminacions per accedir a una feina (sobretot per transfòbia), etcètera. Per garantir el dret d'accés al mercat laboral formal i la millora de l'ocupabilitat de les dones que ho desitgen, tant les que es troben en situació administrativa regular com irregular, se'ls informa de les possibilitats que tenen, així com dels serveis i les entitats que les poden atendre, i es fan les derivacions i les coordinacions necessàries amb els recursos de la xarxa, tant de serveis generalistes com de projectes específics per a treballadores sexuals.

Dret a la justícia

L'atenció jurídica se centra en l'apoderament efectiu de les dones, a fi que puguin gestionar els seus conflictes jurídics i administratius i utilitzar el dret com una eina per millorar la seva situació personal i evitar situacions de discriminació o victimització secundària. La implicació en la defensa dels seus drets les apodera per trencar amb l'exclusió i desenvolupar habilitats socials i personals transferibles a totes les seves realitats quotidianes.

Una de les funcions més importants d'aquest model d'atenció jurídica és vetllar perquè els drets de les dones que exerceixen el treball sexual no es vulnerin per aquest motiu o, si es vulneren, que ho puguin detectar i dur a terme totes les accions adreçades a reparar i restituir els drets vulnerats i emprendre accions per defensar-los a través de la interposició de denúncies, si cal, o facilitar l'accés a altres serveis específics que puguin iniciar accions d'incidència pública.

Un altre dels objectius de les advocades és la coordinació que, des del servei jurídic, es duu a terme amb altres professionals que intervenen en la vida de les dones ateses. Aquesta coordinació és necessària, des de qualsevol punt de vista, per garantir l'exercici o l'accés de les dones als drets fonamentals. En aquesta mateixa línia també es fan acompanyaments puntuals a les dones, en els quals les juristes actuen com a observadores de l'exercici efectiu dels seus drets en els diversos àmbits. Un cop es detecta una incidència o vulneració, es prenen mesures per posar-ho de manifest i emprendre les accions oportunes.

D'altra banda, internament, les advocades són, com a professionals en exercici, la baula que aporta una experiència del dia a dia, que s'aplica a la resolució efectiva de les problemàtiques que se'ls plantegen, tant per part de les usuàries com de les altres professionals. A més, també fan formació a l'equip del SAS per tal que les educadores i les treballadores socials puguin assessorar correctament les usuàries tant a l'oficina com durant les sortides a la via pública.

El servei jurídic se centra en l'atenció, l'assessorament i l'acompanyament de les dones, en les branques del dret següents: penal, família, laboral, d'estrangeria, administratiu i també en qüestions d'habitatge. La tasca que fan les advocades té tres branques: Gestions i tràmits (en els procediments d'estrangeria i en procediments davant altres administracions públiques: Institut Municipal d'Hisenda, multes per ordenances, i escrits de tràmit davant els jutjats en els quals no és preceptiva l'assistència lletrada); atenció i seguiment, que complementa, facilita i reforça el servei de justícia gratuïta, i acompanyaments, principalment a judicis i per interposar denúncies davant els cossos policials.

Durant el 2017 s'han atès 162 dones, s'han fet 368 entrevistes d'assessorament jurídic i 72 acompanyaments jurídics a organismes públics i privats. Comparant les **dades del 2017 i el 2016, hi ha un augment del 11,4% del nombre de dones que han rebut assessorament jurídic i, consegüentment, d'entrevistes fetes i d'acompanyaments.**

Perfil de dones ateses en matèria jurídica

Pel que fa al perfil de les dones ateses en el servei d'atenció jurídica el 2017:

- el 45,68% eren dones d'origen nigerià (74 dones); el 6,17%, del Marroc (10 dones); l'1,85% provenien de Guinea Equatorial (3 dones) i el 0,62%, del Camerun (1 dona);
- el 26,54% eren dones provinents de l'Amèrica Llatina (43 dones);
- el 9,88% eren d'Espanya (16 dones);
- el 8,02% eren dones de països de l'Europa de l'Est (13 dones);
- i un 0,62% venien d'Holanda (1 dona) i un altre 0,62% de la Xina (1 dona).

La majoria de dones ateses són de nacionalitat nigeriana, fet que coincideix amb la tendència general del servei. Les dones nigerianes són les que presenten un nombre més alt de casos de sancions i conflictes amb els cossos de seguretat i són les víctimes principals de la violència institucional i de la revictimització.

Tipus de demandes

El dret d'estrangeria és el que aglutina més quantitat de demandes, amb el 52,48%, i, en concret, com que moltes de les dones ateses estan en situació administrativa irregular —perquè mai no han tingut residència o bé perquè, tenint-la, l'han perdut per diversos motius—, l'any 2017 es registra, com a demanda més recurrent, la regularització de dones i fills i filles. Per tant, la informació que s'ha proporcionat des de l'atenció jurídica s'ha centrat en els tràmits següents: arrelament, circumstàncies excepcionals, residència comunitària, regularització de fills i filles menors.

Durant l'any 2017, també s'ha observat un augment de les dones que volien iniciar els tràmits de sol·licitud de protecció internacional, mitjançant l'asil. Cal destacar que durant aquest any 2017 no s'ha atès cap cas relacionat amb procediments d'expulsió administrativa per irregularitat. Ho atribuïm al fet que hi ha menys pressió policial al carrer en tasques d'identificació, així com a l'efecte de la sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans sobre les sancions que s'han d'imposar —multa o expulsió— pel fet de no tenir regularitzada la situació d'estada.

Atesa la situació administrativa irregular de moltes de les dones que s'atenen i també a conseqüència de l'exclusió social que viuen per aquest fet i per la seva dedicació al treball sexual, les dones es veuen immerses en procediments judicials de tipologies diverses tant en qualitat de denunciades com

de víctimes. La dificultat que moltes vegades tenen per comprendre el funcionament del nostre estat de dret i el seu sistema permet que també pateixin formes diverses de victimització secundària.

La segona demanda més sol·licitada en l'atenció jurídica té relació amb les **qüestions penals** i amb consultes per procediments per delictes lleus en què les dones sovint són acusades per furtus al carrer durant l'exercici del treball sexual, principalment de telèfons mòbils a turistes. Amb la modificació del Codi penal del 2015, els anteriors judicis de faltes —que no generaven antecedents penals— han estat convertits en delictes lleus, amb la mateixa dinàmica de funcionament de l'acte del judici, però amb conseqüències més greus en els casos de condemna, ja que **impliquen antecedents penals que dificulten la regularització de la situació administrativa**.

Les juristes acompanyen les dones tant en la preparació prèvia del judici com durant l'acte del judici, però no com a defensa sinó com a observadores del compliment de totes les garanties legals inherents al procediment, com ara garantir l'assistència d'un traductor o traductora a l'acte de judici o la possibilitat de demanar un advocat o advocada d'ofici. De l'observació d'aquests judicis, es visualitza la **violència institucional** que pateixen. Per exemple, en molts casos són condemnades sense deixar-los espai per explicar la seva versió; atès que les presumptes víctimes són turistes i no acudeixen al judici, l'únic testimoni dels fets és el de la policia (que és al mateix temps testimoni i acusació); es dona poca informació a les dones i no sempre hi ha un servei de traducció de qualitat.

També cal destacar que majoritàriament les dones estan involucrades com a denunciades en els procediments penals. Les dones no estan acostumades a exercir els seus drets i a denunciar els fets delictius que es duen a terme contra elles, ja que normalitzen la violència i, en el cas de dones en situació administrativa irregular, tenen por de les conseqüències que pot tenir per a elles el fet de denunciar. Tot i això, la majoria de denúncies que fan són relatives a violència masclista i a agressions físiques a la via pública o en l'àmbit privat.

També s'ha detectat un **increment en relació amb els desnonaments i les intervencions amb entitats encarregades de gestionar l'habitatge**. S'intenta frenar el desnonament mitjançant acords amistosos amb els agents intervinents (advocats, immobiliàries), un cop s'ha iniciat el procediment judicial o de manera extrajudicial.

Una altra demanda que també ha augmentat substancialment ha estat la d'informació de les dones per sol·licitar protecció internacional, sobretot durant el segon semestre. L'equip de juristes ha col·laborat amb dues entitats que treballen com a especialistes en aquests procediments —CEAR i ACCEM— a fi de fer derivacions ràpides i adequades per a la protecció efectiva de les dones.

Drets de ciutadania i lliure circulació

Un dels drets bàsics de ciutadania i lliure circulació és l'accés al tràmit de l'empadronament que ahora possibilita l'accés de les dones a altres drets com, per exemple, la salut, els serveis socials, etcètera. A més, és el primer pas del procés de regularització de la situació administrativa basada en l'arrelament social, una de les vies principals utilitzades per les dones ateses al SAS.

Pel que fa a les dones que viuen dins de la ciutat de Barcelona, el SAS facilita l'accés al dret de ciutadania mitjançant l'emissió d'informes de coneixement de residència a fi que les dones es puguin empadronar sense domicili fix a la ciutat. Durant l'any 2017 s'han fet un total de 96 padrons en

comparació amb els 70 que es van dur a terme l'any 2016, la qual cosa representa un augment del 37,14%.

Malgrat aquest augment, fins al 31 de desembre del 2017 només el 69,86% de les dones que tenien expedient actiu al SAS havien exercit aquest dret i estaven empadronades, fet que suposa una davallada del 10% respecte a l'any anterior. El motiu principal pel qual no disposen d'empadronament és el fet que moltes de les dones nigerianes ateses al servei no tenen cap documentació que les acrediti, la qual cosa impossibilita que s'empadronin. Altres motius són viure fora de Barcelona en municipis on no es tramita el padró sense domicili fix, i compartir habitatge amb altres persones (pisos o habitacions compartides) que no volen que hi constin més persones empadronades o que cobren una quantitat econòmica per permetre-ho. En aquest sentit, la tasca del SAS és donar acompanyament en la consecució d'aquests tràmits pels canals que estipula la normativa del municipi on la dona resideix.

Les dones ateses en situació administrativa regular, fins al 31 de desembre del 2017 representaven el 54,62% (40,17% regular permanent i 14,45% de manera temporal), una xifra que es mantenia estable respecte al 52,31% del 2016, **probablement perquè el nombre de dones nigerianes ateses, que és el percentatge més elevat de dones en situació irregular, també es va mantenir estable.** La demanda de tramitació de documentació vinculada a la situació administrativa va representar el 7,17% del total de demandes rebudes a l'oficina.

El pla d'intervenció amb dones que es troben en situació administrativa irregular implica certes dificultats específiques, ja que algunes entitats i recursos bàsics no fan atenció a persones amb aquesta situació administrativa. És per aquest motiu que una de les tasques de l'equip jurídic és assessorar les dones perquè puguin regularitzar la seva situació i sol·licitar asil en els casos en què puguin fer-ho. A més, durant aquest any també s'ha fet un treball especial en coordinació amb la UTEH perquè les dones amb indicadors de TEH-FES coneguessin les possibilitats de regularitzar la seva situació a través de l'article 59 bis.

Aquesta circumstància afavoreix que les dones es trobin en una situació més vulnerable i tinguin moltes dificultats per accedir a certs drets com un habitatge digne, l'accés al mercat laboral formal, l'empadronament, la sol·licitud de prestacions o la tramitació de la targeta sanitària per la via normalitzada. Aquestes dificultats impliquen que, en ocasions, el procés de la dona se centra en la resolució de tràmits burocràtics i dificulta treballar aspectes bàsics i estructurals de la seva vida. Aquesta situació és especialment greu en el cas de les dones que no disposen de cap documentació identificativa, situació força comú en les dones d'origen nigerià. En aquest cas, el primer pas és aconseguir el passaport, tot i que en molts casos no és possible, perquè no disposen dels recursos econòmics per fer el tràmit.

Dret a una vida lliure de violències masclistes

Tal com s'ha explicat en apartats anteriors, des del SAS es treballa per promoure l'accés a drets de les dones ateses i perquè puguin identificar possibles vulneracions i violències masclistes que hagin patit. Aquesta tasca és especialment important, ja que, a causa de la interseccionalitat de les discriminacions que pateixen per raó de gènere, raça, classe, estigma de prostitució, etcètera, i les violències que això comporta, moltes vegades normalitzen les situacions d'injustícia que viuen sense

identificar-les i, per tant, sense poder defensar els seus drets. A més, molt sovint aquestes vivències acaben produint sentiments de culpabilitat i aïllament social.

L'any 2017 s'ha treballat en la detecció, la identificació i la intervenció de casos de violències patides per les dones en les diverses esferes de la seva vida, amb l'objectiu de garantir els drets bàsics i evitar que es vulnerin. Des del context de l'oficina, es treballa per prevenir nous episodis i es posen en marxa recursos interns i externs, tant per a la protecció com per a la recuperació integral, i recursos econòmics de salut i de benestar físic i emocional; des del Servei Jurídic es treballa perquè les dones puguin estar informades sobre els seus drets legals i sobre les possibilitats de denúncia (tant a jurídicament com a través d'organismes com l'Oficina per la No Discriminació), i des del servei d'atenció psicològica es treballa per a la detecció, la valoració i la consciència del risc, els mecanismes d'autoprotecció i la reducció del dany psicològic a partir del treball terapèutic, així com per l'activació de la renda activa d'inserció (RAI) per facilitar l'autonomia en el procés de canvi. En tots els casos es valora la idoneïtat de derivar a recursos específics d'atenció a les violències o de treballar-hi coordinadament.

En concret, en el treball fet des de l'oficina per les psicòlogues (*vegeu els drets de salut: atenció psicològica*) i les educadores i treballadores socials, la violència masclista per part de la parella sexoafectiva se situa com la més detectada en la intervenció. S'ha fet un treball des de nivells i àmbits diversos, en el qual els elements inicials han estat l'escolta activa, la contenció emocional, l'acompanyament i la creació d'un vincle de confiança per començar el procés d'identificació i recuperació per part de la dona, així com l'ús, en 22 casos, del protocol de Risc de Violències envers les Dones (RVD-Bcn). S'han dut a terme coordinacions amb recursos específics de violència, principalment amb el Servei d'Atenció, Recuperació i Acollida per Violències Masclistes (SARA) i amb l'Espai Ariadna, per abordar els casos de manera conjunta o per derivar-los. També s'han tramitat 15 prestacions socials com a víctima del delictes de violència masclista (RAI).

En canvi, en l'àmbit jurídic, les dues violències que més s'han detectat són la institucional i la comunitària. Durant l'any 2017, també s'han detectat casos de transfòbia i de violències masclistes comunitàries en l'àmbit del treball sexual tant de tipus físic (abusos i agressions) o laboral (condicions de treball precàries) com psicològic.

1.4. Abordatge del Servei d'Atenció Socioeducativa (SAS) en els casos de dones víctimes del tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual (TEH-FES)

El SAS, com a equip que té presència en el medi obert, té la funció de fer la detecció de possibles víctimes de TEH-FES. És, doncs, un equip que obté informació de la situació tant de les dones com de les zones on se sospita que s'exerceix el treball sexual de manera forçada. Tota aquesta informació es comparteix amb la Unitat contra el Tràfic d'Éssers Humans (UTEH) de l'Ajuntament de Barcelona i es decideix de manera coordinada com intervenir.

El 31 de desembre del 2017, hi havia 147 dones amb expedient actiu⁶ al servei que presentaven indicadors de ser possibles víctimes de TEH-FES, és a dir, el **41,41% del total**. Cal tenir en compte que aquesta situació pot ser actual, però també pot ser que s'hagi viscut en el passat.

La intervenció socioeducativa amb possibles víctimes d'explotació sexual es caracteritza per ser una intervenció complexa que depèn no solament dels diàlegs mantinguts amb la persona al llarg de la intervenció educativa habitual sinó també d'altres indicadors observables específics. Establir una relació de confiança amb dones amb indicadors de ser víctimes de TEH permet que aquests indicadors es manifestin d'una manera més clara, en els casos en què la persona no pugui o no vulgui expressar la situació en la qual es troba, alhora que afavoreix un diàleg més fluid entre aquesta persona i les professionals.

Podem establir, com a objectius de la intervenció del SAS amb persones possibles víctimes TEH-FES, els següents:

- **Identificar** indicadors de TEH-FES o explotació sexual;
- Informar les usuàries que presentin aquests indicadors dels seus drets com a possibles víctimes;
- Acompanyar les usuàries que presentin indicadors de ser víctimes de TEH-FES, però no ho identifiquin, en la presa de consciència d'aquesta realitat a través d'un seguiment socioeducatiu i psicològic;
- **Conjuntament amb la UTEH**, acompanyar i atendre les usuàries possibles víctimes de TEH-FES fins que es consideri adequat derivar-les a la UTEH.

2. ATENCIÓ A DONES QUE EXERCIXEN EL TREBALL SEXUAL EN ESPAIS TANCATS (LOCALS, CLUBS I PISOS)

Tres entitats de la ciutat duen a terme l'atenció a treballadores sexuals que exerceixen en espais privats: **Lloc de la Dona** (que visita locals als districtes de Sants-Montjuïc, les Corts, l'Eixample, Sant Andreu i Gràcia), **Creu Roja** (al districte de l'Eixample, Sarrià - Sant Gervasi, les Corts, Gràcia i Sant Martí) i **Genera** (que visita espais als districtes de l'Eixample, Sants-Montjuïc, les Corts, Sarrià - Sant Gervasi i Horta-Guinardó), **en col·laboració amb l'Ajuntament de Barcelona mitjançant subvencions**.

Els objectius d'aquesta línia d'intervenció són prestar una atenció integral a les treballadores sexuals que exerceixen en espais tancats (des del punt de vista sanitari, social, jurídic, psicològic, etcètera), promoure'n l'apoderament i contribuir a l'exercici efectiu dels seus drets perquè puguin avançar en el control de les seves vides amb autonomia mitjançant l'accés a drets i la detecció i la prevenció de les possibles violències que viuen.

Les dades que es faciliten a continuació es refereixen únicament als espais visitats, però no es poden extrapolar com a significatives a escala de ciutat, ni pel que fa al conjunt d'espais tancats de la ciutat ni a les dones que hi treballen.

⁶ Aquestes dades només inclouen les dones ateses a l'oficina, ja que no es té el detall de les dones que només s'atenen al carrer.

2.1. Espais visitats

Els espais privats on s'ofereixen serveis sexuals que s'han visitat d'una manera regular durant el 2017 han estat els següents:

ESPAIS TANCATS VISITATS REGULARMENT SEGONS EL DISTRICTE	2015 Nombre	2016 Nombre	2017 Nombre
Sarrià - Sant Gervasi	9	9	14
Sants-Montjuïc	32	32	9
Les Corts	24	25	14
L'Eixample	74	82	79
Sant Martí	0	1	1
Sant Andreu	0	0	1
Gràcia	0	0	3
Horta-Guinardó	3	6	3
TOTAL	142	155	124

Pel que fa als tipus d'espais visitats el 2017, hi ha els següents:

ESPAIS TANCATS VISITATS REGULARMENT SEGONS LA TIPOLOGIA	2015 Nombre	2016 Nombre	2017 Nombre
Clubs ⁷	13	11	23
Pisos	94	96	68
Barra americana	20	29	20
Locals de massatge o relax	15	17	12
Altres	0	2	1
TOTAL	142	155	124

Durant el 2017 hi ha hagut un descens significatiu dels espais visitats regularment als districtes de Sants-Montjuïc i les Corts. Segons relata l'entitat Lloc de la Dona, alguns espais han tancat o han canviat d'adreça i hi ha hagut molta mobilitat de dones. Si un nombre significatiu de dones de les quals es fa seguiment canvia de lloc de treball, l'entitat va al nou espai. Enguany, s'han fet moltes prospeccions de nous espais.

Continuant amb la tendència dels anys anteriors, els espais més visitats han estat els pisos, que representen el 54%, tot i que proporcionalment han disminuït (el 2016 els pisos representaven el 62% del total de local visitats).

El nombre de barres americanes i de locals de massatge/relax visitats s'ha mantingut estable i el nombre de clubs ha augmentat substancialment i ha passat de representar el 7% el 2016 al 18% el 2017.

⁷ Durant el 2015, en el projecte del Lloc de la Dona, els clubs es comptabilitzaven com a barres americanes.

Quant a la capacitat dels espais visitats:

Capacitat dels espais tancats visitats	2016	Percentatge (%)	2017	Percentatge (%)
Entre 1 i 5 dones	79	50,97%	46	37,10%
Entre 6 i 10 dones	43	27,74%	37	29,84%
Entre 11 i 20 dones	28	18,06%	31	25,00%
Més de 20 dones	1	0,65%	7	5,65%
Desconeguda	3	1,94%	3	2,42%
Independent	1	0,65%	0	0,00%
TOTAL	155	97%	124	98%

Es pot observar que hi ha una tendència a la disminució dels espais tancats on treballen un nombre menor de dones (entre 1 i 5), i un augment de la resta d'espais amb una capacitat superior. És especialment destacable l'augment d'espais visitats amb una capacitat de més de 20 dones, que han passat d'1 el 2016 a 7 el 2017. A partir de les dades dels espais tancats visitats, es detecta la tendència del tancament de pisos petits o amb poques dones treballant-hi, amb un desplaçament de les dones a espais més grans i on treballa un nombre més alt de dones.

2.2. Atenció integral a l'oficina: dones ateses que exerceixen el treball sexual en espais tancats

El nombre de dones ateses a l'oficina d'una manera integral i individual ha estat de 567, una xifra que representa un augment del 8,62% respecte al 2016, quan es van atendre 522 dones. Aquest increment l'han registrat les tres entitats, tot i que han visitat menys espais. Principalment és degut al fet que als espais que es visiten hi treballen més dones, que s'atenen dones que treballen en espais que no es visiten (perquè han conegut les entitats gràcies a la recomanació d'alguna companya o perquè abans treballaven en espais que sí que es visitaven) i a la consolidació del vincle entre les treballadores sexuals i les entitats al llarg dels anys d'atenció. Més de la meitat de les dones ateses a l'oficina (55,38%), ho han estat per primera vegada durant el 2017.

Perfil de les dones ateses

Les dones que han rebut atenció individualitzada a les oficines de les entitats que visiten espais tancats són **principalment migrades (92,06%) i d'origens molt diversos; majoritàriament provenen de l'Amèrica Llatina (61,90%)** i els països més representatius en són la República Dominicana (14,99%), Veneçuela (11,64%), Colòmbia (11,11%), el Brasil (7,41%), el Paraguai (3,53%) i l'Equador (3,17%). El **13,05% són originàries de l'Europa de l'Est** (principalment de Romania, que representa el 9,70%); el **8,82%, d'Europa (el 7,94%, d'Espanya); el 3,35%, de l'Àfrica (el 2,47%, del Marroc); i 3 dones d'Àsia (totes de la Xina).**

Comparant aquestes dades amb les del 2016, les dones procedents de l'Amèrica Llatina han augmentat lleugerament i han passat del 60,34% al 61,90%. Cal destacar l'increment significatiu de dones originàries de Veneçuela, algunes amb un procés migratori recent, que ha passat a ser la

segona nacionalitat més representada amb 66 dones, només per darrere de la República Dominicana, amb 85 dones. També han tingut un lleuger augment les dones provinents de Colòmbia, mentre que les provinents del Brasil s'han mantingut estables i les de la República Dominicana i l'Equador han disminuït significativament. El nombre de dones ateses provinents d'Europa, tant les originàries de països de l'Europa de l'Est com les d'Espanya, s'ha mantingut estable. El nombre de dones originàries de països de l'Àfrica també s'ha mantingut estable; les més nombroses són les d'origen marroquí.

Quant a les edats de les dones ateses, **la franja d'edat més representativa és la de 26 a 35 anys**, tot i que no es disposa de la distribució en percentatges, ja que no totes les entitats utilitzen la mateixa distribució d'interval.

2.3. Accés a drets

Les demandes recollides han estat les següents:

Tipus de demandes	2016 Nombre	2016 Percentatge (%)	2017 Nombre	2017 Percentatge (%)
Sanitàries	796	62,83%	912	66,18%
Socials	185	14,60%	168	12,19%
Formatives i laborals	79	6,24%	64	4,64%
Jurídiques	146	11,52%	143	10,38%
Altres (violències)	61	4,81%	91	6,60%
TOTAL	1267	100%	1378	100%

Les demandes de les dones que exerceixen treball sexual en espais tancats han estat vinculades amb l'accés a la salut i representen el **66,18% del total**. Principalment, aquest tipus de demandes són d'atenció a la salut sexual i reproductiva, seguides de les de tramitació de la targeta sanitària, prevenció d'ITS i atenció psicològica. El **segon tipus de demandes més sol·licitades són les socials**, que inclouen la cobertura de necessitats bàsiques (alimentació, transport, atenció a fills i filles, roba), l'accés a un habitatge digne i processos d'apoderament (comprèn totes les accions relacionades amb la confrontació de l'estigma que recau sobre les treballadores sexuals i l'enfortiment d'estratègies individuals i col·lectives)

Drets de ciutadania i lliure circulació

SITUACIÓ ADMINISTRATIVA	Nombre de dones 2015	2015 %	Nombre de dones 2016	2016 %	Nombre de dones 2017	2017 %
Regular	353	65,61%	364	69,73%	328	57,85%
Irregular	78	14,50%	142	27,20%	120	21,16%
No se sap	107	19,89%	16	3,07%	119	20,99%
TOTAL	538	100%	522	100%	567	100%

Les dones que han rebut atenció individual tenien una situació administrativa regular majoritàriament i representaven el 57,85%; el 21,16% la tenien irregular, i es desconeixia la situació

administrativa del 20,99% restant. S'ha de tenir en compte que, entre les dones en situació administrativa regular, hi ha les que la tenen perquè són de la UE, tot i que algunes no disposen de permís de treball perquè no han pogut tramitar el NIE, i també les que tenien el visat vigent en el moment en què se les va atendre. Les dones que tenen una situació administrativa regular mitjançant el visat són principalment originàries de Veneçuela i acaben d'arribar; per tant, solen tenir una situació administrativa regular durant els primers tres mesos mitjançant el visat de turista i, durant aquest període, solen iniciar els tràmits de sol·licitud d'asil.

Les dones que estan en situació administrativa irregular i les comunitàries sense NIE es troben en situació de vulneració de drets, ja que tenen menys possibilitats d'accedir als recursos socials, sanitaris, de formació i d'inserció laboral, i més dificultats per poder trobar un habitatge digne, una feina al mercat de treball formal, etcètera. És per aquest motiu que s'observa una elevada sol·licitud de suport per part d'aquestes dones.

Tal com ja s'ha esmentat abans, les demandes més sol·licitades tenen relació amb l'accés a la salut i hi tenen un pes important les relacionades amb la **targeta de salut individual (TSI)**, que permet a les dones fer efectiu el seu dret a l'atenció sanitària i gestionar de manera autònoma la seva relació amb els serveis sanitaris. En concret, s'ha donat informació sobre la tramitació i la renovació de la targeta sanitària, s'ha assessorat i acompanyat les dones per tramitar la renovació i l'expedició a través del circuit normalitzat, en el cas que es pogués, o a través de programes específics del Departament de Salut, i se n'ha explicat el funcionament. Aquest any s'han trobat dones que, tot i que tenien la TSI, la tenien desactivada i, per tant, s'han fet els tràmits necessaris perquè poguessin tenir accés al sistema sanitari públic. En concret, a través del programa per la prevenció i atenció de la sida del Departament de Salut, s'han sol·licitat 94 TSI.

També s'ha donat resposta a les demandes d'empadronament que fan les dones, com a document bàsic per poder accedir a qualsevol tipus de dret, mitjançant el circuit de derivació a través del SAS-ABITS, que permet que les dones residents a la ciutat de Barcelona s'hi puguin empadronar sense domicili fix; i s'ofereix atenció d'estrangeria (inclou demandes de tramitació i renovació del NIE i de nacionalitat) i suport per a les renovacions de passaports.

Dret a la salut

La majoria de demandes relacionades amb l'accés a la salut tenen relació amb la salut sexual i reproductiva. Per donar-hi resposta, s'ha ofert atenció individual i confidencial a les dones, tant mitjançant visites a les oficines com a través de consultes telefòniques o sistemes com el WhatsApp; s'han dut a terme acompanyaments sanitaris quan les dones ho requerien (per desconeixement del sistema sanitari, de l'idioma, etcètera) i en interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE); i s'ha facilitat informació, assessorament i vinculació a la xarxa de recursos sanitaris. A més, també s'ha donat informació i assessorament sobre promoció de la salut a les persones propietàries i encarregades dels locals. En aquest apartat cal destacar les accions següents:

Servei "Apropa't":

La majoria de demandes sanitàries són per fer un control ginecològic ràpid i àgil, analítiques i exàmens de detecció d'ITS. Els PASSIR dels CAP de Manso, Numància i Drassanes ofereixen, a través del programa "Apropa't", un espai setmanal d'atenció ginecològica per a treballadores sexuals que permet donar una resposta ràpida i de qualitat a les demandes. Les entitats informen les dones d'aquest servei, els hi faciliten l'accés i, en cas que sigui necessari, les hi acompanyen. A més, s'aprofita aquest

espai per millorar el vincle amb les dones i afavorir un espai personal i confidencial que també serveix per resoldre dubtes relacionats amb la salut i detectar possibles situacions de violències i vulneració de drets.

L'alta demanda d'aquest servei mostra les dificultats que poden tenir les dones per establir una vinculació directa amb els serveis sanitaris, tant perquè no tenen garantit el dret a la sanitat pública com per dificultats idiomàtiques, per falta d'incorporació de la interculturalitat o per la presència de l'estigma social, fins i tot entre el personal dels serveis sanitaris (dels serveis públics), que impedeix l'exercici efectiu dels drets de les treballadores sexuals, fins i tot quan el dret formal sí que està garantit.

Tallers de salut als espais on s'exerceix treball sexual:

A fi d'oferir informació i assessorament en l'àmbit sanitari i promoure espais de diàleg, d'intercanvi d'experiències i d'ajuda mútua, valorar els coneixements de les dones i desmentir possibles creences errònies, s'imparteixen tallers grupals en matèria de salut sexual i reproductiva en els espais de treball. Les temàtiques que s'han tractat han estat: malalties transmissibles (com ara VIH, hepatitis, sífilis, virus del papil·loma humà, clamídia, candidiasis o vaginitis bacteriana), mètodes anticonceptius, prevenció d'embarassos no desitjats, prevenció de drogodependències, promoció d'hàbits saludables, sexe segur, salut sexual, higiene íntima (en alguns casos s'han detectat hàbits higiènics excessius), nutrició, cura del propi cos, violències masclistes, estigma, etcètera.

En el marc del projecte de l'organització Genera, s'han dut a terme dos grups d'intercanvi sobre temàtiques relacionades amb la salut sexual i reproductiva en els quals han participat 28 dones. Les temàtiques tractades han estat: dret a la salut com a garantia del propi benestar; coneixement del propi cos; coneixement de la pròpia salut física i emocional relacionada amb l'estrès, el cansament, etcètera; material profilàctic (amb una rellevància especial per al preservatiu femení); pràctiques higièniques excessives; ús del material per continuar exercint durant la menstruació; freqüència de les analítiques i les revisions, i pràctiques de risc. A més, en els tallers on es treballa l'estigma, les violències i les temàtiques laborals, també hi apareixen temes sanitaris, com els hàbits higiènics excessius, el dret a l'atenció sanitària pública o el dret a una atenció sanitària de qualitat.

Des de Creu Roja, s'han fet 32 tallers o xerrades grupals a clubs i pisos sobre temes diversos com higiene íntima, prevenció d'ITS, mètodes anticonceptius, nutrició i son, drets laborals, l'estigma del treball sexual, clima laboral, etcètera. En aquests espais, s'aprofita per resoldre dubtes i desmuntar falsos mites en relació amb la salut sexual i reproductiva. A més, durant les visites també es reparteixen díptics informatius en idiomes diferents sobre ITS, mètodes anticonceptius, higiene íntima i altres. Hi han participat 207 dones.

En el marc del projecte del Lloc de la Dona s'han dut a terme 10 tallers sobre salut sexual i reproductiva als espais de treball, impartits per una llevadora i en els quals van participar 56 dones. Els tallers han permès oferir assessorament en prevenció de conductes de risc i de cura del propi cos.

Espai de salut Lloc de la Dona

Per poder donar resposta a consultes sobre la salut sexual i reproductiva de manera professional i en els casos en els quals no és necessària una visita mèdica, al Lloc de la Dona hi ha una llevadora tres hores a la setmana. Aquest servei ha atès 43 dones durant el 2017 en comparació amb les 29 dones que hi van assistir durant el segon semestre de l'any 2016, quan es va posar en marxa.

A banda de la consulta que setmanalment han pogut fer les dones a l'entitat, la llevadora també ha impartit els tallers de salut sexual i reproductiva en els mateixos locals, la qual cosa ha facilitat que les dones la puguin conèixer sense necessitat de desplaçar-se a l'entitat i establir-hi el primer vincle de confiança.

Prevenició d'ITS

Una temàtica freqüent en el marc de les atencions de tipus sanitari és la prevenició de les infeccions de transmissió sexual (ITS). Dins d'aquesta temàtica s'inclouen tant les demandes d'informació en referència a les infeccions de transmissió sexual, com l'entrega de material profilàctic i informació sobre aquests material.

S'ha fet incidència en l'ús de preservatius i mètodes anticonceptius en les dones (tant amb clients com també amb les seves parelles afectives), les persones propietàries i encarregades dels locals i els clients, i s'han repartit preservatius masculins i femenins, lubricants i esponges vaginals. En aquest context, cal destacar que moltes de les dones no coneixen o no han usat mai el preservatiu femení.

Durant les visites als locals, Creu Roja porta materials didàctics amb mostres de tots els mètodes anticonceptius per poder-ne fer difusió i que les dones puguin valorar quin és el més adequat a les seves necessitats tenint tota la informació.

Integritat i salut psíquica. Atenció psicològica

Una demanda recurrent és la d'atenció psicològica i suport emocional per tenir un acompanyament en moments i situacions complexes, com el dol migratori, la vivència de l'estigma social i la criminalització de la prostitució; s'ha detectat una alta vulnerabilitat del col·lectiu, un aïllament social i un risc davant les violències masclistes.

Des del Lloc de la Dona també s'ha ofert entrenament ocupacional a dones que volien buscar una alternativa laboral.

Dret a una vida sense violència

S'han detectat situacions de vulneracions de drets i violències masclistes patides per les treballadores sexuals que exerceixen en espais privats, i se n'ha promogut l'apoderament enfortint les estratègies de resistència individual i col·lectiva per afrontar l'estigmatització i les violències masclistes. Se'ls ha ofert atenció específica i personalitzada segons les seves necessitats. En concret, s'ha donat informació, assessorament i atenció a dones sobre diverses violències masclistes: TEH-FES, prostitució forçada, agressions sexuals o violència afectiva, sexual, institucional, comunitària i de gènere. S'ha fet difusió i assessorament sobre la xarxa d'atenció a la violència masclista, s'han fet derivacions a les xarxes i als circuits específics en casos de violència masclista quan ha estat necessari, s'han fet acompanyaments a recursos especialitzats, s'han denunciat vulneracions de drets i s'ha promogut l'apoderament de les dones, amb una èmfasi especial en la prevenició i la identificació de les

violències i la confrontació de l'estigma que recau sobre les treballadores sexuals. Aquest any, s'han atès casos de ciberassetjament per part de la parella i de clients que han utilitzat les xarxes socials per exercir violència masclista.

L'entitat Genera ha promogut la defensa dels drets col·lectius mitjançant l'apoderament de les dones treballadores del sexe a partir de la desconstrucció de l'estigma social, l'organització col·lectiva i el coneixement dels propis drets. S'han ofert atencions individuals i s'ha posat el focus en la promoció de l'apoderament, amb una èmfasi especial en l'estigma social i les violències, els drets, i les condicions laborals; s'ha treballat per potenciar l'ús de les tecnologies 2.0 i de les xarxes socials com a espai particular de comunicació i de creació d'aliances entre treballadores sexuals; s'ha promogut el debat per incidir en l'organització col·lectiva, i s'han impartit 21 tallers grupals (de temàtiques de l'àmbit sanitari, laboral, violències i estigma) en els quals han participat 189 dones.

Des de Creu Roja també s'ha treballat per la prevenció de violències i l'apoderament de les dones amb perspectiva de gènere mitjançant tallers i xerrades perquè les dones puguin identificar situacions de violència cap a elles mateixes o les seves companyes en l'àmbit del treball sexual, de les parelles o a escala institucional; s'han inclòs la prevenció i la detecció precoç de la violència de gènere com a tema prioritari durant les visites als locals; s'han treballat recursos de protecció i autodefensa en el cas de violència en l'àmbit de la parella; s'ha fomentat l'autoestima, l'autocura, l'autodefensa, la capacitat de negociació i de posar límits per fer front a les violències i a l'estigmatització que pateixen, i s'ha informat les dones sobre la xarxa d'atenció a la violència masclista de la ciutat de Barcelona així com sobre els serveis jurídics de Genera, del SAS i del Col·legi Oficial d'Advocats de Barcelona. També s'han detectat, atès i derivat les possibles víctimes de TEH-FES que exercien als espais visitats.

Des del Lloc de la Dona s'ha posat una èmfasi especial en la detecció de possibles víctimes de TEH-FES i violències masclistes, s'ha assessorat les dones i s'han fet les coordinacions necessàries amb els recursos especialitzats quan ha estat necessari.

Dret a la justícia

S'ha donat informació, assessorament i atenció de tipus jurídic a les dones que ho necessitaven, tant a través de recursos propis de les entitats com de la xarxa de recursos públics, i s'han fet les derivacions i les coordinacions que s'han considerat oportunes (al servei d'atenció jurídica del SAIER-Creu Roja, al Col·legi Oficial d'Advocats i al Servei Jurídic de Genera).

Durant el 2017, l'entitat Genera ha continuat oferint el servei jurídic des del qual s'han fet 87 atencions jurídiques a dones que exerceixen el treball sexual en espais privats. A més, aquesta entitat també ha atès 150 dones que exerceixen en la via pública. En conjunt, les atencions que s'han dut a terme es refereixen als àmbits següents: d'estrangeria (28,7%), penal (19,8%), administratiu-multes (17,7%), administratiu (10,1%), familiar (10,1%) i laboral (6,8%), entre altres. Entre les dones que treballen en espais privats, les atencions més destacades són les que es refereixen a l'àmbit d'estrangeria (49,4%) i l'àmbit laboral (18,4%), mentre que entre les dones que treballen a la via pública destaquen clarament les atencions dels àmbits administratiu-multes (28%) i penal (24%).

Des de Creu Roja s'han fet 32 atencions jurídiques en l'àmbit d'estrangeria a través del servei del SAIER, s'ha ofert seguiment i assessorament a les dones i, en alguns casos, acompanyament en els tràmits administratius corresponents.

Des del Lloc de la Dona s'han rebut 7 demandes relacionades amb l'atenció jurídica en els àmbits següents: d'estrangeria (4), d'explotació sexual (2) i penal (1).

Drets econòmics, laborals i a la formació

Es dona una atenció integral per a la **cobertura de les necessitats bàsiques** de les dones, relacionades amb ajuts d'alimentació, transport, roba, atenció a fills i filles (bolquers, joguines, etcètera), sanitat (pagament de medicaments), subministraments i accés a l'habitatge. A més, s'ofereix assessorament segons les necessitats socials expressades, a través de recursos propis de les entitats, de la xarxa de serveis socials del sistema públic, i de la xarxa de recursos especialitzats, i es fan les coordinacions i les derivacions pertinents quan es considera oportú.

Aquest any, continuant amb la tendència de l'any anterior, s'ha detectat una disminució de les demandes de formació, de millora de l'ocupabilitat i d'inserció en el mercat laboral formal, que s'han cobert mitjançant recursos propis de les entitats i amb assessorament i informació sobre la xarxa de recursos públics i privats existents pel que fa a formació, millora de l'ocupabilitat, inserció laboral i per a la tramitació d'homologació de títols.

Des del Servei Jurídic de Genera s'han fet 16 atencions de l'àmbit laboral, consistents en assessoraments en el marc dels drets laborals i partint d'un sector laboral no regulat i en el qual no hi ha un marc de drets específics. D'aquests assessoraments, n'ha sorgit la necessitat d'elaborar materials adreçats a les dones que es volen donar d'alta com a autònomes en l'àmbit del treball sexual, com a alternativa per regularitzar la seva activitat laboral i els seus ingressos, per guanyar independència i explorar les possibilitats d'associar-se amb altres treballadores sexuals. A més, el personal de l'entitat ha organitzat dues formacions internes relacionades amb els drets econòmics i laborals de les treballadores sexuals: una sobre el règim d'autònoms en el marc del treball sexual i una sobre els processos relacionats amb embargaments.

Des del Lloc de la Dona s'ofereix el servei d'orientació i inserció laboral i formativa per donar resposta a les dones que volen una alternativa laboral diferent a la prostitució. Durant el 2017, les dones ateses han fet un total de 37 demandes⁸ relacionades amb la formació i l'accés al mercat laboral formal. Des del Lloc de la Dona s'atén les dones d'una manera integral i personalitzada, i es dissenyen programes formatius i d'inserció laboral que responguin a les necessitats de cada dona. Cal destacar que moltes de les dones que volen optar per algun recurs formatiu tenen dificultats per poder-hi accedir, ja que sovint demanen que la situació administrativa sigui regular i que com a mínim es tinguin estudis secundaris. En total, cinc dones han pogut assistir a formacions tècniques i una ha estat derivada a Barcelona Activa per rebre orientació laboral. Aquest any, com a novetat, s'ha creat un projecte de microcrèdits per l'autoocupació a dues dones que volien impulsar negocis i, alhora, se'ls ha ofert entrenament ocupacional.

Durant el 2017, des de Creu Roja s'han atès 16 demandes en relació amb l'àmbit laboral, s'han fet 9 derivacions al servei d'ocupació de Creu Roja Barcelona, on les dones han pogut participar en l'elaboració de plans d'inserció laboral, han rebut suport econòmic en l'homologació i la traducció de títols, en material formatiu i en inscripcions a diversos cursos de formació externs. D'altra banda, a causa de l'èxit de la primera edició, el 2017 s'ha tornat a impartir el curs FRIDA, un projecte interdepartamental amb el servei d'Ocupació de Creu Roja per promoure l'apoderament de les dones

⁸ Cal tenir en compte que una mateixa dona pot fer més d'una demanda.

a partir de la capacitació i la millora de les seves competències laborals i de la gestió emocional, les habilitats i les capacitats de les participants per cercar feina.

3. Serveis i recursos de formació i millora de l'ocupabilitat

Per promoure l'accés als drets de formació, econòmics i laborals, l'Agència ABITS dona suport a diversos programes d'atenció integral per a la millora de la formació i l'ocupabilitat de dones que exerceixen o han exercit el treball sexual. Concretament, s'han portat a terme tres programes en conveni de col·laboració amb tres entitats (Surt - Fundació de Dones, una fundació privada; Lloc de la Dona - Germanes Oblates, i Anem per feina - Coordinadora per la inserció sociolaboral), en els quals van participar 314 dones.⁹

Les dones que han participat en **programes per la millora de l'ocupabilitat durant el 2017 són, principalment, les originàries de Nigèria, que representen el 48,09%, seguides de les dones originàries de l'Amèrica Llatina, amb el 25,48%, les de l'Europa de l'Est, amb el 9,87% (principalment de Romania), i les d'Espanya, amb el 5,73%. Pel que fa a les franges d'edat més representades, una mica més d'un terç tenen entre 36 i 45 anys, seguides de les de 26 a 35 anys, que representen el 28,03% de les dones ateses. Cal destacar el 15,92% de dones de més de 45 anys i, sobretot, l'existència de dones de més de 55 anys, que, tot i que són una minoria, requereixen d'una atenció especial, atès que fan la demanda quan veuen que la seva salut els impedeix continuar exercint i venen de trajectòries llargues d'exercici del treball sexual, fora dels circuits normalitzats de treball i amb situacions d'exclusió molt cronificades i sense haver cotitzat (o molt poc) a la seguretat social.**

Pel que fa a l'accés a l'educació, **la majoria tenen estudis secundaris o primaris, amb el 49,04% i el 39,17% respectivament; l'1,91% no té estudis; el 5,41% té estudis mitjans o superiors i, del 4,46% restant, se'n desconeix la formació.** Finalment, quant a la situació administrativa, cal destacar la diferència entre programes amb un enfocament de millora d'habilitats socials i laborals, on les dones amb situació administrativa irregular són majoria (71,74%) i que se centren en millores competencials bàsiques de tipus idiomàtic, de coneixement de la cultura i la ciutat, d'hàbits laborals o d'intentar regularitzar la seva situació en els casos en què és possible; i els programes enfocats a millores en competències d'ocupabilitat generalistes o de tecnificació, on la majoria de dones tenen la situació administrativa regular, ja que és un dels requisits per poder trobar feina al mercat de treball formal i accedir a moltes de les formacions oficials.

En total, **73 dones han aconseguit 116 feines, 58 de les quals van aconseguir-les mitjançant 93 contractes laborals i 15 van aconseguir feina al mercat informal.** Durant el 2017, continuant amb la tendència dels darrers anys, encara es va treballar en un context de crisi econòmica i ocupacional i de feminització de la pobresa. Les opcions d'inserció que ofereix el mercat de treball actual continuen sent de baixa qualitat, en sectors precaritzats, amb contractacions de jornada parcial i de temporalitat curta i salaris baixos, etcètera, i exigint uns requisits de formació i preparació molt elevats. Les dones immigrades o transgènere són les que acostumen a ocupar els llocs més precaris. A aquesta situació conjuntural del mercat laboral formal, cal afegir-hi que s'atén un percentatge elevat de dones amb

⁹ Cal tenir en compte que alguna dona pot estar comptabilitzada més d'una vegada, ja que pot ser que hagi participat en més d'un programa.

situació administrativa irregular, fet que els impedeix l'accés a molts recursos formatius i tot sovint els impossibilita l'accés al mercat laboral formal, a pesar que algunes tenen la resta de requisits per regularitzar la seva situació administrativa mitjançant l'arrelament social.

En el projecte de formació DIMO (Dispositiu integral per a la millora de l'ocupabilitat adreçat a treballadores sexuals 2016-2017) de la Fundació Surt, hi van participar 75 dones durant el 2017 (40 de les quals van seguir el procés iniciat l'any 2016 i 35 es van incorporar al programa durant 2017). Anem per feina, mitjançant el projecte "Dispositiu especial d'acompanyament per a la incorporació al mercat laboral i al teixit social", va atendre 101 dones (31 dones van rebre atenció per primer cop durant l'any 2017 i la resta ja hi havien estat ateses anteriorment). El Lloc de la Dona de les Germanes Oblates, en el marc del projecte de "Formació sociolaboral", va atendre 138 dones.

A més, durant el 2017 es comença a treballar amb un projecte conjunt entre l'Agència ABITS i Barcelona Activa per sumar sinèrgies entre totes les entitats que duen a terme programes encaminats a la millora de l'ocupabilitat de les treballadores sexuals.

3.1. Projectes de millora de les competències bàsiques socials i laborals

Dins d'aquesta línia de treball, hi trobem el projecte de formació sociolaboral del Lloc de la Dona, que té per objectiu promoure l'apoderament, la formació i la capacitat prelaboral i laboral de dones que exerceixen el treball sexual mitjançant la millora de la seva autonomia i l'apoderament personal i professional i la millora d'habilitats socials i laborals bàsiques, de la formació i de l'ocupabilitat sociolaboral, que es concreten en itineraris formatius i laborals personalitzats. Es caracteritza per ser molt flexible: defineix amb cada dona el seu projecte vital i professional, accepta la incorporació de les dones al programa en qualsevol moment, vincula el seu procés, quan escaigui, a les ajudes socials que permeten fer el seguiment de l'activitat, i s'adequa a les necessitats canviants de les dones.

Tenint en compte el perfil de les dones ateses i les necessitats detectades, el programa bàsicament s'ha enfocat a la **millora d'habilitats bàsiques laborals i socials** i, en un segon terme, a la formació tècnica. En concret, s'han dut a terme les accions següents:

- **Millora d'habilitats bàsiques:** formació en idiomes (català i castellà), acollida bàsica i funcional, apoderament i altres competències.
- **Formació tècnica:** dirigida a dones que no poden accedir a altres recursos formatius de la ciutat, perquè no tenen la documentació administrativa regularitzada o per dificultats idiomàtiques. Durant el 2017 s'ha organitzat un curs de cuina, un d'atenció socio sanitària de persones grans a domicili i, com a novetat d'aquest any, un de jardineria i horticultura. A més, s'han derivat dones a formació en costura al taller de Dona Colors (gestionat també pel Lloc de la Dona) i a recursos externs.
- **Projecte de mentoria de servei a domicili:** per reforçar el procés formatiu i que la dona pugui millorar les seves habilitats en el mateix lloc de treball.
- **Projecte de microcrèdits:** s'ha posat en marxa un projecte pilot de microcrèdits per a l'autoocupació, per a dones que tenen habilitats i coneixements per exercir algun ofici, però no disposen dels recursos econòmics necessaris per poder comprar els materials inicials. Aquest projecte inclou acompanyament i suport a les dones per a la difusió i el màrqueting dels seus serveis.

- **Taller sobre violència de gènere:** Una altra novetat destacable d'aquest any és la realització d'un taller de violència de gènere en col·laboració amb l'entitat Àmbit Dona.
- **Prospecció d'empreses:** aquest any s'ha contactat amb diverses empreses per a la inserció en el camp de la neteja industrial i l'atenció domiciliària. Pel que fa a les ofertes d'atenció domiciliària es treballa en xarxa amb els centres de salut de la ciutat i rodalies per gestionar les ofertes que fan els familiars de pacients mitjançant les educadores i les treballadores socials.

Cal destacar que s'ha continuat treballant en un marc en el qual és molt difícil que les dones puguin trobar alternatives laborals, principalment perquè tenen una situació administrativa irregular, una baixa qualificació tècnica, dificultats per a la conciliació laboral i familiar, i la reducció significativa d'ofertes de feina que limiten les opcions d'inserció en el mercat laboral formal. Durant el 2017, 6 dones han aconseguit feina al mercat laboral formal i 12 dones han aconseguit 21 feines al mercat laboral informal, principalment en la cura de gent gran i servei domèstic.

Durant el 2017 es van atendre **138 dones** que van fer itineraris de formació prelaboral (114 dones) i itineraris d'inserció laboral (35 dones).¹⁰

En relació amb el país d'origen de les dones que han participat en el programa, el 81,16% provenien d'Àfrica, principalment de Nigèria, que representa el 76,81%, un percentatge que es manté estable respecte a l'any anterior. La resta provenien de Llatinoamèrica (9,42%), Romania (3,62%) i el Marroc (4,35%). Cal destacar que durant el 2017 no s'ha atès cap dona de nacionalitat espanyola. La franja d'edat més representativa és la de 26 a 35 anys, que representa el 30,43%, seguides de les de 36 a 45 anys, amb el 23,91%, i de 18 a 25 anys, amb el 21,01%. Aquest programa és l'únic programa de millora de l'ocupabilitat en el qual la franja d'edat més representativa és la de 26 a 35 anys, ja que, en els **programes prelaborals, les dones que hi participen són més joves** que en la resta de programes (les menors de 35 anys són la meitat de les dones ateses).

La majoria de dones que participaven en el projecte (71,74%) estaven en situació administrativa irregular. Pel que fa a l'accés a l'educació, el 49,28% de les dones ateses tenen estudis secundaris, el 34,78% tenen estudis primaris, el 2,17% no han estat escolaritzades i el 3,62% tenen estudis superiors. De la resta (10,14%), se'n desconeix el nivell d'estudis a causa de les dificultats per equiparar els estudis que han fet als països d'origen amb la categorització d'estudis del nostre país. Comparant-hi el nivell d'estudis de les dones ateses durant el 2016, es detecta un augment de la proporció de les dones que tenen un nivell d'estudis superiors (secundaris i superiors) i una disminució de les dones amb un nivell més baix (sense escolaritzar o amb estudis primaris).

Cal posar en relleu que tant el fet de tenir una situació administrativa irregular com un nivell baix d'estudis, o no poder-los demostrar, dificulta l'accés de les dones al mercat de treball formal, limita els sectors d'ocupació als quals poden accedir i en determina també el procés de formació, ja que els requisits per cursar les formacions sovint exigeixen tenir la situació administrativa regularitzada o un nivell d'estudis determinat.

¹⁰ Cal tenir en compte que una dona pot haver seguit un itinerari de formació prelaboral i d'inserció laboral alhora.

3.2. Projectes integrals d'ocupabilitat per a la millora de les capacitats sociolaborals

Dins d'aquesta línia de treball, hi trobem dos projectes: el Dispositiu integral per la millora de l'ocupabilitat (DIMO) de la Fundació Surt, i el Dispositiu especial d'acompanyament per a la incorporació al mercat laboral formal de dones que exerceixen prostitució, de l'entitat Anem per feina.

El Dispositiu integral per la millora de l'ocupabilitat de la Fundació Surt ofereix atenció integral amb un enfocament molt ampli que permet ajustar el circuit a cada dona de manera molt individualitzada i a la mida de les seves necessitats. Es parteix de la metodologia de l'apoderament, l'enfocament de gènere, el model de competències i la perspectiva intercultural; es posa l'accent en la recuperació dels recursos personals i les competències que tenen les dones, i es promou la millora de la seva autoestima i autonomia. Es tracta, doncs, de posar un èmfasi especial en els processos personals de les dones i afavorir que iniciïn un procés d'apoderament que els permeti tirar endavant el seu projecte vital i professional. Durant aquest any, al programa DIMO, hi han participat 75 dones.

El DIMO inclou un ampli ventall de recursos que les dones poden utilitzar segons quin sigui el seu pla individual a escala vital i professional:

- Un procés d'apoderament personal que permeti a les dones definir i executar el seu projecte vital, més enllà del projecte professional.
- Un balanç de competències centrat a identificar i recuperar competències professionals per transferir-les al mercat laboral formal.
- Itineraris personalitzats a partir de les competències identificades i de la definició d'objectius, que consten d'accions d'orientació laboral, capacitació tècnica, capacitació instrumental bàsica i entrenament de competències transversals.
- Acompanyament personalitzat.
- Gestió d'ofertes laborals i borsa d'empreses col·laboradores.
- Aula de recerca de feina.
- Servei d'assessorament legal, de gestoria i de tramitació de prestacions.
- Suport a dones que han patit o pateixen violències masclistes.

Pel que fa a les dades de perfil de les participants, s'observa que les dones originàries de països de l'Amèrica Llatina en representen el 46,67% i hi destaquen les de la República Dominicana, amb el 13,33% del total, i les de l'Equador i Veneçuela, amb un 6,67% cadascun; el 24% són originàries de països de l'Àfrica, de les quals les més nombroses són les provinents de Nigèria, que representen el 16% sobre el total de dones, per davant del 16% de dones autòctones. En quart lloc, hi trobem les dones provinents de l'Europa de l'Est, amb el 13,33%, principalment de Romania amb el 10,67% del total. Pel que fa a les franges d'edat, la majoria té entre 36 i 45 anys, amb el 50,67%, seguides de les de 26 a 35 anys, amb el 24%, les majors de 45 anys, amb el 20%, i les de 18 a 25 anys, amb el 5,33%; hi destaca el creixement de les dones de 36 a 45 anys, que és l'única franja d'edat que ha augmentat proporcionalment.

El Dispositiu especial d'acompanyament per a la incorporació al mercat laboral formal de dones que exerceixen la prostitució , **d'Anem per feina - Coordinadora per la inserció sociolaboral**, ofereix acompanyament i abordatge personalitzat a dones que es troben en una situació estructural o conjuntural de desorientació i que necessiten un acompanyament personalitzat per obtenir alternatives d'accés al mercat laboral formal. Està adreçat a dones en situació regular o regularitzable, que hagin tingut una experiència laboral anterior o que hagin tingut una formació prèvia que els hagi permès adquirir hàbits laborals (responsabilitat, puntualitat, relacions socials, etcètera). És un programa flexible, que accepta la incorporació de les participants en qualsevol moment i s'adapta a les seves necessitats personals. Durant el 2017 s'han atès 101 dones: 31 que van iniciar el procés aquest any i 70 que havien iniciat el procés de millora de l'ocupabilitat en anys anteriors.

El projecte es va estructurar en diverses fases:

- Fase d'informació i orientació: En aquesta fase es fan les entrevistes d'acollida, d'informació i de treball del *curriculum vitae*.
- Acompanyament i millora de l'ocupabilitat: planificació de la requalificació professional mitjançant formacions, seguiment de l'itinerari establert, assessorament i conscienciació de drets i deures d'estrangeria i laborals.
- Recerca activa de feina: servei d'intermediació laboral i borsa d'empreses col·laboradores, prospecció de mercat; seguiment de l'itinerari establert i laboral un cop aconseguida una feina.
- Fase de tancament: avaluació de l'itinerari fet i derivació a altres recursos si es considera oportú.

El perfil de les dones ateses segons el país d'origen¹¹ era el següent: el 45,54% de les dones provenien de països de l'Àfrica, principalment de Nigèria, amb el 32,67% del total de les dones ateses i amb un lleuger augment respecte al 2016. En segon lloc hi havia les dones de països de l'Amèrica Llatina amb el 31,68% (principalment de l'Equador, el Brasil i Veneçuela, amb un increment de les dones originàries d'aquest darrer país), seguides de les dones provinents de l'Europa de l'Est, amb el 15,84% (principalment de Romania), i en tercer lloc de la resta d'Europa, amb el 6,93% (les dones autòctones representaven el 5,94% del total de dones). Tant les dones originàries de l'Europa de l'Est com de la resta d'Europa han disminuït respecte a l'any anterior i han passat del 17,31% al 15,84% (amb una reducció significativa de les dones originàries de Romania) i de l'11,54% al 6,93% (les dones autòctones representaven el 9,62% l'any 2016 i el 5,94% el 2017), respectivament.

La franja d'edat predominant era dels 36 als 45 anys amb el 39,60%, seguida per la franja dels 26 als 35 anys amb el 27,72%, de 46 a 55 amb el 17,82%, les de més de 55 anys amb el 10,89%, i el 3,96%, de 18 a 25 anys. Cal destacar una disminució de la proporció de dones de 26 a 45 anys i un augment de les més grans de 45 anys i de les de 18 a 25 anys.

¹¹ Es recull la dada per país d'origen, ja que hi ha dones amb les quals, encara que ja han tramitat la nacionalitat espanyola, és necessari continuar treballant aspectes relacionats amb la immigració.

Pel que fa a la situació administrativa, el 83,17% de les dones tenien una situació regular amb permís de treball i en el 16,83% era irregular i sense permís de treball; han augmentat significativament les dones en situació administrativa irregular sense permís de treball (representaven el 10,58% el 2016) i que, per tant, no tenen la possibilitat d'accedir al mercat de treball formal.

4. Altres projectes en marxa

4.1. Atenció social a dones en situacions d'urgències intermèdies i inclusió social

Definició del projecte

Té per objectiu donar respostes a les situacions d'exclusió que presenten les dones cis i dones trans que exerceixen la prostitució voluntària o forçada i prestar una atenció especial a les que es troben en situació de vulneració més greu de drets, patiment de violències, discriminació per motiu d'origen i amb fills i filles al seu càrrec. Les activitats que es duen a terme abasten l'atenció social en situació d'urgències (gestió d'ajudes econòmiques per a la cobertura de necessitats bàsiques i derivació, acompanyament, coordinació i seguiment amb recursos externs especialitzats), la mediació intercultural, així com la integració sociocultural. L'entitat Àmbit Prevenció porta a terme aquest projecte i l'Ajuntament hi dona suport des del 2006.

En total, el 2017 95 dones (7 d'elles trans) es van beneficiar del programa, tant a través de l'atenció social i la concessió d'ajuts econòmics com de participar en els tallers.

Cal destacar que gairebé el 56% de les dones ateses són originàries de l'Àfrica subsahariana (pràcticament totes són de Nigèria); el 33% tenen una situació administrativa irregular (7 dones no tenen cap tipus de documentació); el 35% són famílies monomarentals; el 46,3% tenen fills i filles al seu càrrec al país d'origen; pel que fa a l'accés a l'habitatge, el 35% viuen en una habitació llogada, el 34% en un habitatge llogat, el 18% en habitatge "ocupat", el 3% no tenen llar i el 10% tenen altres situacions (no tenen un lloc fix ni propi sinó que estan a casa de familiars, amistats, etcètera).

Accions desenvolupades

Atenció social i cobertura de necessitats bàsiques: ajuts econòmics

Durant el 2017 es van atendre 177 demandes: 55 de suport social, 30 de tramitació de la TSI, 22 d'ajudes econòmiques, 17 de formació i inserció laboral, 13 d'assessorament legal, 10 d'empadronament, 8 d'atenció a la violència, 5 de sol·licitud d'allotjament temporal, 4 d'acompanyament en l'escolarització de fills i filles, i 3 d'atenció a possible víctima de tràfic d'essers humans.

Respecte als ajuts econòmics, s'han donat 80 xecs de supermercat per a la compra d'alimentació, 50 xecs de supermercat per a la compra d'higiene per a la llar i les criatures (bolquers, productes d'higiene de bebès), 75 ajudes en títols de transport per a desplaçaments i 6 ajudes econòmiques directes per a la compra de roba i calçat per a les criatures.

Accés a la formació i informació: tallers de reforç i ajut en l'àmbit familiar i social

S'han fet tallers destinats a dones nigerianes amb fills i filles al seu càrrec, on s'han treballat les temàtiques que més les preocupen, amb la finalitat de donar eines per a l'apoderament personal, per a l'educació dels seus fills i filles, per a la relació i la convivència amb l'entorn social i els agents socials de la seva vida quotidiana, així com per al coneixement dels drets i la no discriminació com a famílies migrades, com a manera de disminuir les desigualtats que es produeixen. Les temàtiques que s'han abordat en aquests tallers són: relació família i escola; coneixement de la llei de protecció de menors i de les situacions de risc i desemparament, on les dones han pogut expressar pors en relació amb una possible retirada de la custòdia dels fills i filles; estratègies d'educació a l'hora de transmetre normes i límits; diferències culturals del país d'origen i d'acollida sobre aquesta qüestió, i mètodes anticonceptius.

4.2. Atenció a la salut sexual i suport en les violències a dones que exerceixen el treball sexual

Definició del projecte

Té per objectiu disminuir les violències, millorar la salut i la qualitat de vida, i promoure l'apoderament de les dones que exerceixen el treball sexual. El projecte vol donar respostes que millorin la salut sexual i reproductiva de les dones mitjançant un increment de la seva cura personal i de l'apoderament en les relacions sexuals i, per tant, disminuint el risc d'ITS (VIH/sida, hepatitis i altres) i les violències sexuals i altres que presenten les dones que exerceixen la prostitució voluntària o forçada; també s'ha posat una èmfasi especial en les dones que es troben en situació d'una vulneració més greu dels drets, com les dones migrades, i que sovint pateixen altres situacions de discriminació o vulneracions de drets de ciutadania, per raons d'origen o gènere, entre altres. Les activitats que es duen a terme abasten l'atenció integral de la salut sexual (inclosa la promoció de l'apoderament perquè pugin prendre decisions lliurement); la detecció de violències (psicològiques, físiques, sexuals i ambientals), l'atenció psicosocial i l'habitatge digne. L'entitat Àmbit Prevenció porta a terme aquest projecte i l'Ajuntament hi dona suport des del 2006.

Accions desenvolupades

Dret a la salut:

De manera transversal, s'ha promogut l'apoderament en salut a través de l'atenció individual i grupal, perquè les dones puguin tenir més control sobre les decisions i les accions que els afecten la salut, tant personalment com en el seu entorn proper. L'apoderament també és una eina per disminuir les desigualtats en l'accés a la informació i a serveis de salut sexual i atenció a les violències, tenint en compte que les dones ateses en aquest projecte presenten una situació especialment vulnerable perquè viuen un fort estigma social per exercir el treball sexual, perquè la majoria són dones migrades, perquè algunes són dones trans, etcètera.

L'atenció a la salut sexual s'ha concebut com una atenció integral a la salut i s'han atès els aspectes psicològics i emocionals, així com les circumstàncies vitals de les dones. Aquesta atenció s'ha concretat a través de l'oferiment de proves de detecció de malalties de transmissió sexual, proves d'embaràs i derivacions a serveis especialitzats en salut sexual i reproductiva. L'assessorament "pre" i "post" a la realització de les proves és una etapa fonamental per accedir a les representacions, les

emocions i les situacions vitals de les dones, que tenen un impacte directe en la presa de decisions relacionades amb la salut sexual. Així mateix, permet no només informar i educar en salut sinó també fer de la cura un estil de vida. Dins de l'atenció a la salut sexual, també destaquem la detecció i l'atenció de les violències masclistes, així com la derivació a serveis especialitzats del territori.

També s'ofereix acompanyament i seguiment en moments de complexitat (embarassos no desitjats, infeccions per VIH o altres malalties, etcètera) en recursos externs especialitzats en salut sexual i violències, especialment en el cas de dones d'origen nigerià (per qüestions idiomàtiques o culturals, o bé perquè viuen l'estigma i la discriminació que encara existeix en alguns serveis sanitaris principalment).

En total, el 2017 s'ha proporcionat atenció especialitzada en salut sexual a un total de 231 dones i dones trans; s'ha promogut el diagnòstic precoç, que ha arribat a 140 dones amb 209 proves diagnòstiques d'ITS (VIH, sífilis i hepatitis C), s'han fet 67 proves d'embaràs, s'han tramitat 30 targetes sanitàries noves i 6 renovacions, s'han dut a terme 49 acompanyaments a diversos recursos de salut (atenció ginecològica, hospitalària, clínica per IVE) i s'han ofert assessoraments individuals i seguiments en educació sanitària, atenció psicològica i salut.

Dret a una vida lliure de violències masclistes:

El dret a una vida lliure de violències masclistes es treballa de manera transversal, mitjançant la promoció de l'apoderament, l'atenció psicològica i la dimensió informativa en drets, recursos i possibilitats de denúncia, en cas que la dona ho consideri oportú.

A més, s'ofereix atenció especialitzada a dones d'origen nigerià per a la prevenció i la detecció de les violències (sexuals, socials o de tràfic de persones, principalment), des de l'atenció i el seguiment psicològic. Mitjançant aquest espai relacional i terapèutic, es valora el risc i les derivacions consegüents als serveis especialitzats del territori, i durant el 2017 s'han fet 3 acompanyaments al PIAD de Ciutat Vella i al SICAR.

Accés a un habitatge digne:

Es tracta d'un habitatge compartit d'estada mitjana (12-18 mesos) per a dones cis amb criatures i dones trans. La possibilitat de l'habitatge compartit s'insereix en un treball d'acompanyament cap a l'autonomia, en coordinació amb altres entitats, amb les quals les usuàries ja tenen un pla de treball previ. Tot i així, dins de les tasques d'acompanyament es fa un seguiment socioeducatiu i de salut que ofereix suport psicosocial, atenció i seguiment social, acompanyaments, gestions burocràtiques, informació i orientació, atenció i seguiment psicològic, derivació a tallers formatius, etcètera.

Durant el 2017, 3 dones (1 dona cis i 2 dones trans) han ocupat l'habitatge compartit i cap no tenia fills o filles a càrrec. Dues d'aquestes persones han estat al pis aproximadament un any, i la tercera hi ha estat 6 mesos.

4.3. Projecte d'accions dirigides al col·lectiu de dones trans treballadores sexuals (DTTS)

A partir del diagnòstic de necessitats on es recullen les demandes de les dones trans, elaborat durant el 2016 en el marc del programa Carolines, "Proposta d'accions dirigides al col·lectiu de dones trans que exerceixen treball sexual a la ciutat de Barcelona", durant el 2017 s'han continuat, prioritzat i començat a desplegar les actuacions següents:

- **Millora de l'ocupabilitat:** En coordinació amb Barcelona Activa i les entitats que tenien convenis amb l'Agència ABITS durant el 2017, s'ha desenvolupat l'estratègia a seguir per fer que les treballadores sexuals trans que vulguin millorar la seva ocupabilitat tinguin la possibilitat de fer-ho a través dels projectes i programes que ofereixen les entitats i accedint a l'oferta de Barcelona Activa.
- **Promoció i garantia del dret d'accés a la justícia:** Des del SAS es continua treballant perquè les dones trans que exerceixen a la via pública puguin identificar possibles vulneracions de drets i violències que pateixen i coneguin els mecanismes de denúncia, els serveis que els poden donar suport i la possibilitat de poder rebre assessorament jurídic al SAS si ho consideren pertinent. S'ofereix un servei d'acompanyament jurídic que garanteixi l'accés a la justícia de les DTTS i el seu apoderament com a subjectes de drets.
- **Prevenició i lluita contra les violències de gènere que pateixen les dones treballadores sexuals trans:** Des del SAS s'ha continuat treballant perquè les dones treballadores sexuals trans adquireixen eines per identificar les violències que pateixen i s'ha donat una èmfasi especial a la importància de les violències quotidianes i a la importància que no es normalitzin. A més, durant el 2017 s'ha continuat enfortint el treball de coordinació amb els cossos policials; des d'ABITS, s'ha posat en marxa la taula de violències al districte de les Corts (el districte on exerceixen la majoria de dones trans que ho fan a la via pública) i s'ha informat les dones del dret a interposar denúncia.
- **Sensibilització de les treballadores de l'Administració pública en la prevenició de les violències transfòbiques:** en els casos en els quals s'han detectat vulneracions de drets d'alguna dona trans per part d'algun servei, s'ha fet difusió de la llei 11/2014, de 10 d'octubre, per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, així com del protocol que desplega el deure d'intervenció de les persones que treballen a les administracions públiques de Catalunya per fer efectiu l'abordatge de l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia a Catalunya.
- **Atenció psicològica:** Tal com ja s'ha dit, des de l'equip d'atenció psicològica del SAS, durant aquest 2017, s'ha atès un 20% de dones trans, un percentatge que representa un lleuger augment respecte a l'any anterior.
- **Coordinació amb el Pla municipal per la diversitat sexual i de gènere:** Des de l'Agència ABITS i des del SAS s'ha treballat coordinadament amb el Pla municipal per la diversitat sexual i de gènere a fi que les accions planificades puguin tenir més impacte dins d'una estratègia integral.

5. TREBALL EN XARXA I COL·LABORACIÓ D'ABITS

En aquest apartat es descriu la participació i la coordinació de l'Agència ABITS en diversos espais de treball, tant amb entitats socials com amb altres actors institucionals.

5.1. Taula Tècnica de l'Agència ABITS

El 2017, la Taula tècnica ha donat prioritat a la subcomissió laboral, amb l'objectiu d'ordenar, redefinir i impulsar l'estratègia en l'àmbit de la millora de l'ocupabilitat, juntament amb les entitats que hi treballen i que col·laboren amb l'Ajuntament de Barcelona.

També s'ha fet una sessió de la subcomissió d'espai públic per tractar aspectes de convivència, aportar informació i compartir propostes.

- Subcomissió d'espai públic. 1 sessió de treball
- Subcomissió laboral. 2 sessions de treball

Entitats que participen en les subcomissions

- Anem per Feina
- Fundació APIP-ACAM
- Creu Roja
- Fundació Àmbit, Àmbit Dona
- Genera
- Oblates del Santíssim Redemptor, Lloc de la Dona
- Surt - Fundació de Dones. Fundació Privada
- Putes Indignades
- Metges del Món

Ajuntament de Barcelona

- Regidoria de Feminismes i LGTBI
- Consellera del Districte de Ciutat Vella.
- Direcció de Serveis de Feminismes i LGTBI
- Direcció de Serveis a les persones del districte de Ciutat Vella
- Barcelona Activa
- Coordinació i responsable de l'Agència ABITS
- Directora del SAS
- Guàrdia Urbana de Barcelona

Generalitat de Catalunya

- Mossos d'Esquadra

5.2. Taula d'urgència de violència masclista a treballadores sexuals

Al final del 2016 es van iniciar accions de coordinació entre el districte de Ciutat Vella, la Guàrdia Urbana de Barcelona i els Mossos d'Esquadra per coordinar, des del primer moment, en casos de violència masclista a treballadores sexuals, totes les actuacions socials i policials i oferir a les dones les màximes garanties de seguretat, prevenció i assistència.

Aquestes actuacions s'han plasmat en un document i s'ha creat la taula d'urgència de violència masclista a treballadores sexuals. A banda d'oferir el catàleg de recursos i el circuit de violència masclista de què disposa la ciutat de Barcelona, es posa l'atenció en el risc de violències masclistes comunitàries en exercir a la via pública, i en les actuacions específiques que es requereixen segons el context i el territori.

S'han fet quatre convocatòries de la taula al districte de Ciutat Vella.

Composició de la taula d'urgència de violència masclista a treballadores sexuals

- Consellera del Districte
- Oficina d'Atenció Ciutadana del Districte
- Tècnic o tècnica del Districte
- Direcció de Feminismes i LGTBI
- Coordinació i responsable de l'Agència ABITS
- Directora del SAS
- Dues persones representats d'entitats del tercer sector
- Representant de Putes Indignades

Enguany es va presentar el document al districte de les Corts i es va desplegar creant la taula d'urgència de violència masclista a treballadores sexuals de les Corts, fent-hi les adaptacions necessàries per raó de territori, població i serveis. S'han fet tres convocatòries de la taula al districte de les Corts.

L'objectiu és que es pugui desplegar en la resta de districtes que ho requereixin pel volum de dones que exerceixen el treball sexual i així garantir el seu accés a drets.

5.3. Estudis, protocols i informes

Estudis:

- Guia d'indicadors i avaluació externa de l'impacte del projecte DIMO. El projecte DIMO té l'objectiu de millorar l'ocupabilitat de les treballadores sexuals. És un projecte que porta a terme l'entitat Surt en col·laboració amb l'Ajuntament de Barcelona.
- Col·laboració en l'elaboració d'indicadors de TEH-FES que lidera la Unitat contra el Tràfic d'Essers Humans . S'ha assistit a tres sessions.

Prospeccions de l'equip SAS:

Les prospeccions a l'espai públic les duu a terme l'equip SAS a demanda dels districtes o serveis que detecten una zona o un carrer amb un augment de dones, o nous punts de confluència de dones, que exerceixen el treball sexual. L'equip SAS fa diagnòstic del territori i de les necessitats i les demandes, per garantir l'accés a drets de les dones.

- Districte de Sants-Montjuïc, a Zona Franca.
- Districte de Ciutat vella.

Protocols:

- Actualització del protocol CUESB-ABITS. El CUESB, és el Centre d'Urgències i Emergències Socials de Barcelona. L'objectiu del protocol és establir canals de comunicació i estratègies d'intervenció entre professionals per donar resposta a les situacions d'urgència que es puguin donar amb les dones.

Informes:

- Informes interns trimestrals de diagnòstic de violències masclistes comunitàries i vulneracions de drets a dones treballadores sexuals a l'espai públic, a fi de fer millores en l'atenció i garantir l'accés a drets de les dones.

5.4. Coordinació territorial

L'Agència ABITS va mantenir la seva presència als districtes mitjançant coordinacions i la participació en espais de treball i taules.

En el cas de les Corts, es va col·laborar amb el districte i el Servei de Gestió de Conflictes a l'Espai Públic en la prospecció de les situacions de conflictivitat entre els diversos actors a la sortida de les discoteques.

Al districte de Sants es van fer coordinacions per abordar temàtiques específiques relacionades amb el treball sexual i es va participar en la sessió de treball dels actors municipals de l'espai públic a la zona del carrer del Cisell.

Al llarg del 2017, amb el districte de Ciutat Vella s'ha dut a terme el Projecte de mediació comunitària per a la millora de la convivència a l'espai públic al carrer d'en Robador, amb l'objectiu de millorar la convivència i la cohesió social, principalment entre treballadores sexuals, comerciants i veïnat de la zona. En el marc d'aquest procés de mediació s'han anat construint una sèrie de propostes d'actuació en àmbits diversos.

En relació amb aquest projecte, es va participar en dues sessions de treball en el marc del Pla de barris: "Definim nous usos per la rambla del Raval, la plaça Vázquez Montalbán i Salvador Seguí".

També es va assistir a la Taula d'estiu de Ciutat Vella sobre espai públic, de juny a octubre. Jurídicament, es va col·laborar amb el districte mateix i les entitats en defensa dels drets de les treballadores sexuals davant d'expedients per sanció d'activitat de *meublés* a usuàries de l'Agència ABITS.

5.5. Col·laboració amb els serveis d'atenció a la salut sexual i reproductiva

Es va mantenir la feina de coordinació amb l'Agència de Salut Pública, el Consorci Sanitari de Barcelona i la Direcció del Programa de Salut pel que fa als programes Apropa't i Trànsit que atenen les dones cis i les dones trans respectivament que exerceixen el treball sexual a la ciutat.

El 2017 s'inicia un grup de treball de salut sexual i reproductiva, atès l'augment de les IVE, especialment en dones d'origen nigerià. Aquest grup de treball està format per entitats i per l'equip municipal (SAS), que assessoren i atenen les demandes de les dones treballadores sexuals que exerceixen tant a l'espai públic com en espais tancats. També hi participa el Departament de Salut de l'Ajuntament de Barcelona i els PASSIR on més deriven les entitats. L'objectiu és compartir estratègies per promoure l'atenció integral de la salut sexual i reproductiva des d'una mirada intercultural i interseccional.

5.6. Coordinació amb altres institucions, cossos policials, serveis municipals i entitats.

L'Agència ABITS va mantenir coordinacions de tipus tècnic amb el CUESB, Espai Ariadna, els PIAD, SARA, l'IMSS, l'Oficina per la No Discriminació, el Departament de Salut, Barcelona Activa i Làbora, entre d'altres. També ho va fer amb les entitats del tercer sector que col·laboren amb l'Ajuntament de Barcelona en aspectes relacionats amb demandes i millora de circuits per garantir els drets de les dones.

Com en anys anteriors, es va mantenir la participació de l'Agència ABITS en la sessió plenària del Circuit de violència masclista de la ciutat de Barcelona, que colideren la Direcció de Feminismes i LGTBI amb el Consorci Sanitari de la ciutat. Pel que fa al circuit en els districtes, s'assisteix a les Corts, a Ciutat Vella, a Sant Martí i a l'Eixample.

Es col·labora amb la Universitat Pere Tarrés i la Universitat de Barcelona per fer pràctiques en educació social i psicologia, respectivament, al SAS.

ABITS i SAS celebren reunions de coordinació periòdiques amb la UTEH per a assessorament, atenció, seguiment de casos i elaboració circuits de coordinació, així com per compartir estratègies d'intervenció en la detecció de dones amb possibles indicadors de TEH-FES.

També es fan reunions amb Mossos d'Esquadra i Guàrdia Urbana per establir circuits de comunicació, d'atenció a les dones i d'altres aspectes, per garantir l'accés als drets de les dones.

En el marc del projecte "Transgenerant salut" impulsat per Metges del Món, se celebra una trobada amb dones transgènere per posar en comú necessitats i propostes.

5.7. Sensibilització i difusió

En relació amb els mitjans de comunicació:

- S'ha col·laborat en el documental "NUES", presentat a la Filmoteca de Catalunya.
- S'han atès demandes de periodistes de diversos mitjans de comunicació.
- S'ha fet una roda de premsa per a la presentació del programa Carolines.

En relació amb estudiants:

S'han atès estudiants provinents d'arreu de Catalunya que van demanar informació sobre el treball de l'Agència i la situació de les treballadores sexuals a Barcelona.

Al llarg de l'any, es van fer quatre sessions de presentació grupal i es van atendre estudiants en reunions individuals per demandes d'informació més específica. Els i les estudiants eren de grau d'integració social, d'educació social, de psicologia, de periodisme i també estudiants de màster i de tesi. S'han atès les demandes d'aproximadament 60 persones.

Formació:

S'ha impartit formació a agents i a educador i educadores cívics a l'espai públic del districte de Ciutat vella.

Jornades:

Participació en la jornada "La prostitució, una forma de violència cap a les dones", a Mallorca.

6. Pressupost 2017

El pressupost executat l'any 2017 ha estat d'1.020.906,24 euros. Aquest import ha disminuït un 29% respecte al pressupost del 2016, ja que no inclou la part corresponent a les despeses de la Unitat contra el Tràfic d'Essers Humans municipal (UTEH).

Fins a l'any 2016, el pressupost de l'Agència ABITS va recollir tant les despeses de les actuacions destinades a atendre les necessitats de caire educatiu, social, jurídic i psicològic de les treballadores sexuals, com les destinades específicament a abordar la lluita contra el TEH-FES.

A partir d'aquest any 2017, amb la posada en marxa de la UTEH, es presenten els dos pressupostos executats per separat. Tal com especifica **l'Informe 2017 de la UTEH**, el seu pressupost executat per a despeses externes és de **432.737,75 euros**. Aquest import suposaria el 30% del pressupost total d'ABITS.

Fent la comparativa entre el 2016 i el 2017, les partides que deixen d'imputar-se al programa ABITS, ja que són competència de la UTEH, són:

Ajudes econòmiques a les dones:

El 2016 es van destinar a ajudes a dones 32.615,99 euros. L'any 2017 han estat 20.918,66 euros, ja que no s'han sumat les destinades a dones víctimes d'explotació sexual (**3.853,00** euros).

També cal tenir en compte que han baixat les ajudes donades a les usuàries de SAS-ABITS, a causa de la línia estratègica interna de treballar de manera conjunta amb els serveis generalistes i vincular les dones al centre de serveis socials corresponent quan hi ha, sobretot, necessitats de caràcter econòmic.

Formació i inserció laboral:

- Programa formatiu-laboral de recuperació, apoderament i inserció laboral de dones víctimes d'explotació sexual (**RAI**): l'any 2017 l'executat per la UTEH per aquest concepte ha estat de **125.457,98 euros**. L'any 2016 va ser de 126.276,53 euros.
- De la mateixa manera, l'any 2016 es va fer un estudi sobre l'impacte d'aquest programa RAI, amb una despesa de 9.235,47 euros.

Atenció a víctimes d'explotació sexual:

- Acolliment i protecció: durant l'any 2016 es va fer una despesa de 113.822,33 euros.
- Pisos pont i pis d'autonomia: l'any 2016 es van executar 41.132 euros en acollida en pisos a dones víctimes d'explotació sexual. El total executat pel pressupost de la UTEH durant el 2017 pel concepte d'acolliment residencial, que engloba els dos conceptes anteriors, ha estat de **186.669,44** euros.
- Representació jurídica: L'import del 2016 va ser de 18.150 euros. Per al 2017, l'assessorament i la representació jurídica, així com l'atenció psicològica per a víctimes de TEH ha estat de **85.325,57 euros**.
- Durant el 2016, també es van executar 21.778,79 euros per a altres projectes de tràfic (formació, mediació, supervisió, etcètera).

Estudi i avaluació de projectes:

L'any 2016 es va fer un encàrrec per elaborar els indicadors per a la detecció de víctimes de de TEH-FES amb un import de 21.659 euros. Aquesta definició ha continuat, a través de la Taula Interinstitucional contra el TEH, amb un cost de **31.431,76 euros durant el 2017**.

En el quadre adjunt es detallen els imports per conceptes i es fa una comparativa del pressupost del programa des de l'any 2010. També s'hi assenyalen en vermell les partides que, de manera íntegra, han passat a formar part del pressupost de la UTEH.

PRESSUPOST Agència ABITS	2010	2011	2012	2013	2014	2015 executat	2016 executat	2017 executat	Variació 16/17 executat (€ / %)
Servei d'Atenció Socioeducativa (SAS)	211.674,23	241.986,71	287.942,50	317.867,27	317.867,27	347.293,49	360.093,83	495.787,98	
	211.674,23	241.986,71	287.942,50	317.867,27	317.867,27	347.293,49	360.093,83	495.787,98	
Ajudes econòmiques a dones	11.721,00	16.000,00	18.000,00	18.000,00	20.000,00	24.723,54	32.615,99	20.918,66	
	11.721,00	16.000,00	18.000,00	18.000,00	20.000,00	24.723,54	32.615,99	20.918,66	
Formació i inserció laboral	265.217,10	356.369,75	710.762,47	819.081,14	686.008,03	845.420,63	586.625	318.175	
Dispositiu integral de millora (DIMO)							230.175	230.175	
Dispositiu integral per a la recol·locació laboral (DIR)	224.625,85	232.487,75	260.799,35	368.027,93	318.791,78	394.837,15	90.618	--	
Recuperació, apoderament i inserció laboral (RAI) de dones víctimes d'exploració sexual	88.008,90	99.745,99	110.000,00	111.448,11	126.276,53	--	
Itinerari personal d'assessorament a la professionalització (ITI)	...	83.290,00	83.290,00	83.290,00	94.624,25	81.957,06	--	--	
Intervenció integral amb persones transsexuals (ACCIÓ)	128.727,22	128.727,22	64.000,00	64.000	--	--	
Itineraris laborals i formatius	40.591,25	40.592,00	48.590,00	48.590,00	40.592,00	40.590	44.555,73	48.000	
Dispositiu d'acompanyament	40.000,00	40.000,00	40.000,00	40.000	40.000	40.000	
Projecte de costura	18.000,00	35.000	35.000	--	
Emprenedoria en costura	25.588,31	--	--	
Dona Impuls (Barcelona Activa)	61.347,00	50.700,00	...	52.000	--	--	
Disseny del projecte laboral de							20.000	--	

PRESSUPOST Agència ABITS	2010	2011	2012	2013	2014	2015 executat	2016 executat	2017 executat	Variació 16/17 executat (€ / %)
persones transsexuals									
Atenció social a dones	24.838,50	24.838,50	24.838,50	24.838,50	27.447,30	34.964,10	51.102,54	61.776,37	
Urgències intermèdies ¹²	24.838,50	24.838,50	24.838,50	24.838,50	27.447,30	27.447,30	40.216,14	40.000	
Formació en hàbits saludables						7.516,80	10.886,40		
Mediació a Robadors								21.776,37	
Atenció jurídica a dones					26.031,43	75.649,82	68.132,65	--	
	26.031,43	75.649,82	68.132,65	--	
Atenció a dones que exerceixen en espais tancats		10.000,00	20.000,00	38.648,14	75.232,54	103.464,37	137.907,50	122.500	
L'Eixample	7.808,14	31.232,54	52.464,37	52.464,37	35.100	
Les Corts	10.840,00	24.000,00	31.000	30.240,13	32.200	
Resta de la ciutat	...	10.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000	55.203	55.200	
Atenció a víctimes de l'explotació sexual (TEH)	122.566,13	140.093,03	138.358,03	152.503,29	158.653,29	205.405,82	194.883,12	--	
Acolliment i protecció	96.197,22	99.564,12	99.564,12	99.564,12	99.564,12	113.822,33	113.822,33	--	
Pisos pont i pis d'autonomia	26.368,91	26.368,91	26.368,91	40.939,17	40.939,17	41.132,00	41.132		
Representació jurídica	...	14.160,00	12.425,00	12.000,00	18.150,00	17.992,70	18.150	--	
Altres projectes de tràfic						32.458,79	21778,79		
Estudis i avaluacions de projectes	14.160,00	21.073,84	52.717,69	40.384,50	61.914,26	33.311,23	43.939,05	41.748,23	
Avaluació de l'impacte d'ACCIÓ	13.945,25	--		
Avaluació d'impacte de RAI	19.365,98	9.235,47		

¹² Està recollit a la partida de subvencions de Feminismes i LGTBI.

PRESSUPOST Agència ABITS	2010	2011	2012	2013	2014	2015 executat	2016 executat	2017 executat	Variació 16/17 executat (€ / %)
Avaluació del projecte DIMO	21.339,56	
Estudi de la situació de la prostitució a la ciutat de Barcelona	30.000,00	61.914,26		12.944,58		
Impacte Surt - DIR/TS	21.073,84				
Indicadors de tràfic	12.624,79		21.659 (TEH)		
Impacte del programa de recuperació de l'exploració sexual (SICAR)	10.736,90				
Les Corts	14.160,00				
Estudi comparatiu de lleis	4.356,00				
Recomanacions a mitjans de comunicació	10.384,50				
Estudi legislatiu i social	25.000,00				
Projecte TrAns								20.408,67	
Base de dades del SAS	40.635,39	3.917,60	10.000,00	20.000,00	10.000,00	--	--	
Creació i millora. Manteniment	40.635,39	3.917,60	10.000,00	20.000,00	10.000,00	--		
Altres	18.460	4.381,87	22.673,83	2.700,00	6.700,00	11.188,01	12.800	----	
Comunicació, treball en xarxa i altres	18.460	4.381,87	2.673,83	2.700,00	6.700,00	7.132	6.621,12	--	
Cooperació internacional	20.000,00	--	--	
Material profilàctic						4.056,01	6.179,41	--	
TOTAL	709.272,35	818.661,30	1.279.654,01	1.383.647,70	1.389.854,12	1.681.421,01	1.488.000,40	1.060.906,24	-427.094,16 -29%

